

V Luxemburgu 13. 7. 2022
SWD(2022) 525 final

PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE

Správa o právnom štáte 2022
Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku

Spríevodný dokument

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Správa o právnom štáte 2022
Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu v Európskej únii

{COM(2022) 500 final} - {SWD(2022) 501 final} - {SWD(2022) 502 final} -
{SWD(2022) 503 final} - {SWD(2022) 504 final} - {SWD(2022) 505 final} -
{SWD(2022) 506 final} - {SWD(2022) 507 final} - {SWD(2022) 508 final} -
{SWD(2022) 509 final} - {SWD(2022) 510 final} - {SWD(2022) 511 final} -
{SWD(2022) 512 final} - {SWD(2022) 513 final} - {SWD(2022) 514 final} -
{SWD(2022) 515 final} - {SWD(2022) 516 final} - {SWD(2022) 517 final} -
{SWD(2022) 518 final} - {SWD(2022) 519 final} - {SWD(2022) 520 final} -
{SWD(2022) 521 final} - {SWD(2022) 522 final} - {SWD(2022) 523 final} -
{SWD(2022) 524 final} - {SWD(2022) 526 final} - {SWD(2022) 527 final}

ZHRNUTIE

Slovensko pokračovalo v snahách o reformu svojho justičného systému opierajúc sa o ústavnú reformu, o ktorej sa zmieňuje Správa o právnom štáte 2021. Parlament schválil reformu súdnej mapy. Začal fungovať Najvyšší správny súd SR a bol prijatý návrh zákona o zriadení nižších správnych súdov. Tieto reformy boli zahrnuté do plánu obnovy a odolnosti. Ministerstvo spravodlivosti pripravuje novelu, ktorou sa má obmedziť právomoc generálneho prokurátora rušiť v jednotlivých prípadoch rozhodnutia prokuratúry. Obavy v súvislosti s režimom odvolávania členov Súdnej rady SR a režimom trestnoprávnej zodpovednosti sudcov za „ohýbanie práva“ pretrvávajú, hoci režim trestnoprávnej zodpovednosti sudcov obsahuje určité záruky. Advokátska komora hlásila, že advokáti čelia pri výkone svojho povolania hrozbám a obťažovaniu. Verejnosť vníma úroveň nezávislosti súdnictva aj naďalej ako veľmi nízku. Efektívnosť konaní sa najmä v správnych veciach čoraz viac zhoršovala.

V kľúčových oblastiach, ktoré majú prispieť k predchádzaniu korupcii, sa naďalej dosahuje len pomalý pokrok aj napriek tomu, že viacero tém bolo zahrnutých do plánu obnovy a odolnosti. Na novej protikorupčnej stratégii na obdobie po roku 2023 sa už síce začalo pracovať, no stále sa čaká na aktualizáciu národného protikorupčného programu z roku 2019. Lobizmus zostáva neregulovaný, vláda však plánuje predložiť do konca roka 2022 nový zákon o lobingu a zriadiť Úrad na ochranu verejného záujmu, ktorý by mal na starosti lobizmus, konflikty záujmov a majetkové priznania. Na Slovensku začal pôsobiť špecializovaný Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti a už ochraňoval oznamovateľov pred prepustením zo zamestnania. Aj naďalej sa vyvíjalo úsilie na boj proti korupcii na vysokých miestach a viacero bývalých vysokopostavených úradníkov bolo obvinených z trestných činov úplatkárstva. Využívanie diskrečnej právomoci generálneho prokurátora na uzatváranie prípadov však vzbudzovalo obavy. Konkrétne išlo o niekoľko prípadov korupcie na vysokých miestach, v ktorých zákonnosť vznesených trestných obvinení potvrdili aj súdy vyššieho stupňa. Tvrdenia, že rozhodnutia začať vyšetrovania korupcie sú politicky motivované, by mohli narušiť spoluprácu v oblasti presadzovania práva, účinnosť boja proti korupcii, ako aj dôveru verejnosti v integritu inštitúcií.

Zákon o mediálnych službách a zákon o publikáciách, ktoré boli prijaté v júni 2022, podporujú pluralitu médií a zlepšujú transparentnosť vlastníctva médií. Zákon o Rozhlase a televízii Slovenska síce poskytuje pevný právny rámec pre zriaďovanie, riadenie a prevádzku verejnoprávných médií, no politizácia menovania a odvolávania riadiacich pracovníkov a členov ich správnych rád vzbudzuje obavy. Legislatíva, ktorou sa má zaistiť transparentnosť vlastníctva médií, ešte nebola prijatá. Po tom, čo súd prvého stupňa zrušil predchádzajúce oslobodenie údajných objednávateľov vraždy novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Martiny Kušnírovej spod žaloby, sa konanie zase obnovuje. Opäť sa odložila navrhovaná legislatíva, ktorou sa má posilniť ochrana novinárov, ako aj novelizácia Trestného zákona s cieľom znížiť sankcie ukladané za trestný čin ohovárania, ktoré patria medzi najprísnejšie v Európskej únii.

Občianska spoločnosť sa do legislatívneho procesu zapája aj naďalej len obmedzene a zjavne sa neuskutočňujú ani riadne konzultácie o významných legislatívnych zmenách. V plánoch na zlepšenie legislatívneho procesu a posilnenie verejnej správy oznámených v roku 2020 sa dosiahol len mierny pokrok. Ústavný súd potvrdil, že nemá všeobecnú právomoc preskúmať ústavné zákony. Skonštatoval však, že to môže urobiť, pokiaľ je to potrebné na ochranu materiálneho jadra ústavy. Ústavný súd ešte stále preskúmava opatrenia súvisiace s ochorením COVID-19. Naďalej vzbudzuje znepokojenie aj problém financovania niektorých organizácií občianskej spoločnosti, a to najmä organizácií, ktoré sa venujú otázkam rodovej rovnosti a právam LGBTIQ osôb.

ODPORÚČANIA

Slovensku sa pripomínajú záväzky, ktoré prijalo v rámci národného plánu obnovy a odolnosti v súvislosti s určitými aspektmi justičného systému, a navyše sa mu odporúča, aby:

- zabezpečilo, aby sa na členov súdnej rady vzťahovali dostatočné záruky nezávislosti, pokiaľ ide o ich odvolanie, s prihliadnutím na európske normy týkajúce sa nezávislosti súdnych rád,
- zabezpečilo, aby boli zavedené a riadne dodržiavané dostatočné záruky pre prípady, keď sudcovia musia niesť trestnoprávnu zodpovednosť za trestný čin „ohýbania práva“ v súvislosti so svojimi súdnymi rozhodnutiami,
- predložilo návrhy na reguláciu lobingu a posilnilo legislatívu o konfliktoch záujmov a majetkových priznaniach,
- zlepšilo koordináciu medzi jednotlivými orgánmi presadzovania práva a zabezpečilo objektivitu rozhodnutí prokuratúry, napríklad aj tak, že bude pokračovať v presadzovaní legislatívnych zmien, ktorými sa obmedzí právomoc generálneho prokurátora rušiť rozhodnutia prokuratúry, s cieľom podporiť dosiahnutie presvedčivých výsledkov v prípadoch korupcie na vysokých miestach,
- pokročilo v procese vytvárania legislatívnych a iných záruk v záujme zlepšenia fyzickej bezpečnosti a pracovného prostredia novinárov vrátane reformy zákona o ohováraní, s prihliadnutím na európske normy v oblasti ochrany novinárov,
- posilnilo pravidlá a mechanizmy na podporu nezávislého riadenia a redakčnej nezávislosti verejnoprávnych médií s prihliadnutím na európske normy týkajúce sa verejnoprávnych médií.

I. JUSTIČNÝ SYSTÉM

Súdny systém Slovenskej republiky pozostáva z 54 okresných súdov, 8 krajských súdov, Špecializovaného trestného súdu, Najvyššieho súdu, Najvyššieho správneho súdu a Ústavného súdu Slovenskej republiky¹. Krajské sudy fungujú ako odvolacie sudy v občianskych, obchodných a trestných veciach a zároveň ako sudy prvého stupňa v správnych veciach. Špecializovaný trestný súd má právomoc posudzovať závažné trestné veci vymenované v príslušnom ustanovení Trestného poriadku². Súdna rada zohráva ústrednú úlohu pri riadení a správe súdov a pri vymenúvaní sudcov, ako aj pri udržiavaní sudcovskej etiky. Polovicu jej členov (9 z 18) tvoria sudcovia, ktorých volia ich kolegovia. Ďalších členov súdnej rady vymenúva slovenská prezidentka, parlament a vláda³. Prokuratúra Slovenskej republiky je nezávislý štátny orgán, na čele ktorého stojí generálny prokurátor⁴. Slovensko sa zúčastňuje na Európskej prokuratúre (EPPO). Slovenská advokátska komora je nezávislá samosprávna stavovská organizácia⁵.

Nezávislosť

Úroveň vnímanej nezávislosti súdnictva na Slovensku je medzi širokou verejnosťou naďalej veľmi nízka a medzi podnikmi je nízka. Celkovo 25 % širokej verejnosti a 30 % podnikov vníma úroveň nezávislosti súdov a sudcov v roku 2022 ako „pomerne dobrú alebo veľmi dobrú“⁶. Podľa údajov Porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície za rok 2022 nie je vidieť vo vývoji vnímanej úrovne nezávislosti od roku 2016 žiadny jasný trend. Vnímaná nezávislosť súdnictva medzi širokou verejnosťou sa oproti roku 2021 zhoršila (28 %), je však lepšia ako v roku 2016 (21 %). Vnímaná nezávislosť súdnictva medzi podnikmi zostáva na rovnakej úrovni ako v roku 2021. Široká verejnosť uvádzala ako hlavné dôvody, pre ktoré nezávislosť súdov a sudcov vníma ako nedostatočnú, vnímanie zasahovania alebo nátlaku zo strany vlády a politikov. Tesne potom nasledovalo vnímanie zasahovania alebo nátlaku motivovaného hospodárskymi alebo inými osobitnými záujmami⁷.

V nadväznosti na ústavnú reformu začala Súdna rada SR plniť svoje nové úlohy, no režim odvolávania jej členov zostáva aj naďalej znepokojujúci. Novelou ústavy z roku 2020 sa rozšírili právomoci Súdnej rady SR⁸. Konkrétne jej bola udelená právomoc preskúmať majetkové priznania sudcov a bola poverená výberom členov novovytvoreného Najvyššieho správneho súdu. Aby mohla súdna rada plniť tieto úlohy, jej zdroje sa zvýšili⁹.

¹ Opis sústavy súdov možno nájsť napr. vo Výročnej štúdii, ktorú pre Európsku komisiu vypracovala Komisia Rady Európy pre hodnotenie efektívnosti justície (CEPEJ).

² Slovenský trestný poriadok, paragraf 14 (napr. úkladná vražda, korupcia, terorizmus, organizovaná trestná činnosť, závažné hospodárske trestné činy, poškodzovanie finančných záujmov EÚ atď.).

³ Článok 141a Ústavy Slovenskej republiky.

⁴ Články 149 – 151 Ústavy Slovenskej republiky; zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre.

⁵ Zákon Národnej rady SR č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) zo 4. decembra 2003.

⁶ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2022, obrázky 50 a 52. Úroveň vnímanej nezávislosti súdnictva sa kategorizuje takto: veľmi nízka (menej ako 30 % respondentov vníma nezávislosť súdnictva ako pomerne dobrú a veľmi dobrú); nízka (30 – 39 %), priemerná (40 – 59 %), vysoká (60 – 75 %), veľmi vysoká (viac ako 75 %).

⁷ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2022, obrázok 51. Hlavnými, takmer rovnocennými dôvodmi, ktoré uvádzali podniky, bolo vnímanie zasahovania alebo nátlaku motivovaného hospodárskymi alebo inými osobitnými záujmami a vnímanie zasahovania alebo nátlaku zo strany vlády a politikov. Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2022, obrázok 53.

⁸ Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 3.

⁹ Informácie získané od Súdnej rady SR v súvislosti s návštevou Slovenska.

Zainteresované strany ocenili úsilie, ktoré súdna rada vyvíja na zlepšovanie transparentnosti svojho rozhodovania¹⁰. Pretrvávajú však obavy v súvislosti s režimom odvolávania jej členov. Podľa tohto režimu môže členov kedykoľvek odvolať orgán, ktorý ich vymenoval¹¹. Podmienky takéhoto odvolania nie sú stanovené zákonom¹². Hoci doteraz nebol na základe tohto postupu odvolaný žiadny člen¹³, zainteresované strany opätovne vyjadrili obavy, že tento systém ohrozuje nezávislosť súdnej rady¹⁴. Podľa európskych noriem sa pre súdne rady musia vytvoriť dostatočné záruky, aby mohli byť nezávislé od zákonodarnej a výkonnej moci. Týka sa to aj spôsobu, akým sa môžu odvolávať členovia súdnych rád¹⁵.

Trestnoprávna zodpovednosť sudcov za „ohýbanie práva“ je naďalej kontroverzná, hoci je sprevádzaná určitými zárukami proti zneužívaniu. V rámci novely ústavy z roku 2020¹⁶ národná rada zmenila ustanovenie ústavy o imunitě sudcov¹⁷ a zaviedla aj nový trestný čin „ohýbania práva“, na základe ktorého môžu byť sudcovia stíhaní, ak pri rozhodovaní svojvoľne uplatňujú právo a iného tým poškodia alebo zvýhodnia¹⁸. Táto zmena sa zaviedla v kontexte všeobecného úsilia o posilnenie režimu integrity sudcov, no niektoré zainteresované strany sa naďalej obávajú, že by sa toto ustanovenie mohlo zneužívať¹⁹. Iné zainteresované strany sa zas domnievajú, že proti zneužívaniu existujú dostatočné záruky²⁰, konkrétne možnosť, aby zasiahla Súdna rada SR²¹. Hoci európske normy stanovujú, že vo

¹⁰ Príspevok združenia Via Iuris k Správe o právnom štáte 2022, s. 3; Informácie získané od sudcovskej iniciatívy Za otvorenú justíciu v súvislosti s návštevou Slovenska.

¹¹ Súdna rada sa skladá z 18 členov, z ktorých polovicu tvoria sudcovia, ktorých volia ich kolegovia. Vláda, národná rada a prezident republiky si takisto vyberú po troch členoch. Ďalšie informácie sa nachádzajú v Správe o právnom štáte 2021, Kapitole o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 3 – 4. Ustanovenie bolo napadnuté na Ústavnom súde a ešte stále sa o ňom pojednáva, spis č. 414/2021.

¹² V súlade s ustálenou judikatúrou Ústavného súdu však nesmie byť odvolanie diskriminačné ani svojvoľné. Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 3 – 4.

¹³ Informácie získané od Súdnej rady SR v súvislosti s návštevou Slovenska.

¹⁴ Príspevok od Európskeho združenia sudcov k Správe o právnom štáte 2022, s. 2 – 11. Príspevok od Európskej siete národných inštitúcií pre ľudské práva (Slovenské národné stredisko pre ľudské práva) k Správe o právnom štáte 2022, s. 465 – 466; Príspevok od Združenia sudcov Slovenska k Správe o právnom štáte 2022, s. 2. Zástupca Súdnej rady SR vyjadril počas návštevy Slovenska výhrady k tejto zmene, pričom uviedol, že súdna rada sa necíti byť pod tlakom.

¹⁵ Súdny dvor Európskej únie pripomenul, že pokiaľ ide o postup vymenovania sudcov, aby mohol Výbor pre menovanie sudcov prispieť k zobjektívneniu tohto postupu, je nutné, aby bol takýto orgán sám osebe dostatočne nezávislý od zákonodarnej a výkonnej moci a aj od orgánu, ktorému má predložiť stanovisko týkajúce sa hodnotenia uchádzačov na miesto sudcu. Pozri rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 20. apríla 2021, *Repubblika*, vec C-896/19, ECLI:EU:C:2021:311, bod 66.

¹⁶ Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 4 – 5.

¹⁷ Podľa reformy nemôžu byť sudcovia stíhaní za vyjadrenie právneho názoru počas svojho rozhodovania okrem prípadov, keď možno takéto rozhodovanie sudcu kvalifikovať ako spáchanie trestného činu. Predsedníctvo CCJE vo svojom stanovisku z 9. decembra 2020 v súvislosti s ústavou [CCJE-BU(2020)3, s. 5] uviedlo, že nové znenie ústavy je nejasné a predstavuje potenciálne riziko zneužitia. Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 5.

¹⁸ Ďalšie informácie sa nachádzajú v Správe o právnom štáte 2021, Kapitole o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 4 – 5.

¹⁹ Príspevok od Európskeho združenia sudcov k Správe o právnom štáte 2022, s. 13; príspevok od Združenia sudcov Slovenska k Správe o právnom štáte 2022, s. 1.

²⁰ Informácie získané od Najvyššieho správneho súdu a sudcovskej iniciatívy Za otvorenú justíciu v súvislosti s návštevou Slovenska.

²¹ Trestné konania vedie špeciálny prokurátor a Špecializovaný trestný súd. Sudca obvinený z takéhoto trestného činu má právo požiadať súdnu radu, aby vyjadrila svoj nesúhlas s pokračovaním trestného stíhania. Ak súdna rada vysloví nesúhlas s trestným stíhaním sudcu, rovná sa to ukončeniu konania (táto záruka bola pôvodne účinná iba do roku 2024, príslušné ustanovenie však bolo následne zmenené a už nie je dočasné; článok IX zákona č. 432/2021 Z. z.). Dočasné pozastavenie výkonu funkcie

výnimočných prípadoch úmyselného pochybenia alebo hrubej nedbanlivosti²² musia sudcovia prevziať zodpovednosť za svoje súdne rozhodnutia, formy konania, ktoré môžu predstavovať trestný čin, by mali byť vymedzené dostatočne jasne a presne²³ a každý režim, ktorým sa riadi osobná zodpovednosť sudcov, musí poskytovať potrebné záruky, aby sa zabránilo akémukoľvek riziku zneužitia²⁴. V súlade s uvedenými normami je potrebné zaviesť záruky, ktoré sa majú riadne dodržiavať v praxi. Doteraz nebol na základe tohto ustanovenia stíhaný žiadny sudca, bolo však podaných niekoľko trestných oznámení²⁵.

Národná rada schválila reformu súdnej mapy. Ministerstvo spravodlivosti niekoľko rokov pracovalo na reforme súdnej mapy²⁶. Cieľom tejto reformy je splniť odporúčania Komisie Rady Európy pre hodnotenie efektívnosti justície (CEPEJ)²⁷, v ktorých sa okrem iného navrhovalo, aby sa posilnila špecializácia sudcov a zmenila súdna mapa, konkrétne tak, že sa zníži počet okresných súdov²⁸. Po kritike vznesenej zainteresovanými stranami ministerstvo spravodlivosti zrevidovalo svoj pôvodný návrh komplexnej reformy a v septembri 2021 predložilo novú verziu na verejné konzultácie. Zákon o reforme súdnej mapy schválila národná rada 27. apríla 2022²⁹. Znižuje sa ním počet okresných súdov z 54 na 36, mení sa územné usporiadanie krajských súdov a zriaďuje sa päť mestských súdov. Prijal sa aj samostatný zákon o zriadení správnych súdov. Zatiaľ čo cieľ pôvodného vládneho návrhu, t. j. zvýšiť dôveru verejnosti v súdnictvo a zlepšiť jeho efektívnosť a kvalitu, sa zachoval³⁰, zmeny sa vykonali okrem iného v novom územnom usporiadaní súdov. Preloženie sudcov a zamestnancov zo zrušených súdov na nové súdy si už navyše nevyžaduje, aby sa fyzicky presunuli na iné miesta, pretože zostanú na pôvodnom mieste a budú slúžiť ako pobočka nástupníckeho súdu³¹. Prípady sa neprerozdedia *ex lege*³². Predsedovia

stíhaného sudcu je možné iba na základe rozhodnutia disciplinárneho súdu. Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 6.

²² Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy CM/Rec(2010)12, bod 68.

²³ Pozri analogicky vo veci disciplinárneho konania proti sudcom: rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 15. júla 2021, C-791/19, bod 140. Takisto pozri analogicky rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 18. mája 2021 v spojených veciach C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 a C-397/19 *Asociația „Forumul Judecătorilor Din România“ a i.*, ECLI:EU:C:2021:393, bod 234.

²⁴ Pozri analogicky vo veci disciplinárneho konania proti sudcom: rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 15. júla 2021, C-791/19, bod 146; rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 19. novembra 2019, *LM*, C-216/18, bod 67; pokiaľ ide o zodpovednosť sudcov, pozri aj rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 18. mája 2021 v spojených veciach C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 a C-397/19, body 228 – 239.

²⁵ K marcu 2022 bolo podaných 32 trestných oznámení. Informácie získané od špeciálneho prokurátora v súvislosti s návštevou Slovenska. Médiá uvádzajú, že dve z týchto trestných oznámení podal na sudcov Najvyššieho súdu politik. Pozri Denník N (2022) <https://dennikn.sk/minuta/2675787/?ref=list>.

²⁶ Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 6 – 7.

²⁷ Správa o právnom štáte 2020, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 4. Komisia CEPEJ preskúmala návrh reformy a dospela k záveru, že použitá metodika je v súlade s jej usmerneniami a jej hodnotiacou správou. Za pozoruhodný považovala prístup založený na dôkazoch, ktorý si zvolili slovenské orgány; CEPEJ (2020), Posudok expertov komisie CEPEJ k reforme súdnej mapy v Slovenskej republike, s. 8 – 9.

²⁸ CEPEJ (2017), Efektívnosť a kvalita slovenského súdneho systému, Hodnotenie a odporúčania na základe nástrojov CEPEJ, CEPEJ-COOP(2017)14, s. 20 – 28.

²⁹ Zákon č. 150/2022.

³⁰ Dôvodová správa k návrhu zákona o reforme okresných súdov, s. 1; Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2022, s. 3.

³¹ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2022, s. 4.

³² Ak sa však sudca špecializuje na určitú oblasť, predseda súdu môže prerozdeliť veci, ktoré nepatria do oblasti jeho špecializácie. Neplatí to pre sudcov mestských súdov v Bratislave. Prerozdelenie sa uskutoční náhodne s použitím technických prostriedkov podľa všeobecných pravidiel stanovených v § 51 zákona č. 757/2000 Z. z. o súdoch. Veci, ktoré patria do oblasti špecializácie sudcov, nemožno prerozdeliť. Vyrieši ich predseda príslušného súdu v rámci pracovnej agendy súdu. Článok VIII zákona

nástupníckych súdov zostanú vo funkcii a predsedovia zrušených súdov sa stanú podpredsedami nástupníckych súdov³³. Zainteresované strany vrátane zástupcov najvyšších súdnych inštitúcií naďalej³⁴ kritizovali legislatívny proces pre nedostatok zmysluplných konzultácií³⁵. Takisto sa zdôrazňovalo, že takáto rozsiahla reforma, ktorá by viedla aj k reorganizácii prokuratúry, by sa mala vykonávať postupne počas dlhšieho obdobia, aby sa počas prechodného obdobia zabezpečilo nepretržité fungovanie súdov³⁶. Mnohé zainteresované strany však súhlasia so všeobecnými cieľmi reformy a s hlavnými prvkami, ako je rozšírenie súdnych obvodov a dosiahnutie väčšej špecializácie sudcov³⁷, a vítajú túto iniciatívu ako úsilie o zvýšenie účinnosti a dôveryhodnosti súdnictva³⁸. Reforma súdnej mapy je súčasťou slovenského národného plánu obnovy a odolnosti³⁹. Keďže súčasťou reformy bude aj preloženie sudcov, sudcovia, ktorí budú počas reformy preložení bez svojho súhlasu, by mali mať podľa európskych noriem možnosť využiť procesné záruky, aby sa zabezpečilo, že ich nezávislosť nebude ohrozená⁴⁰.

Nový Najvyšší správny súd začal svoju činnosť. K 1. augustu 2021 bol novelou ústavy z roku 2020⁴¹ zriadený Najvyšší správny súd SR. Najvyšší správny súd koná v správnych konaniach ako súd druhého stupňa a plní niekoľko ďalších úloh⁴², ako sú disciplinárne

č. 150/2022, ktorým sa menia a dopĺňajú § 18l, 18m a 18n zákona č. 371/2004 Z. z. Informácie získané od ministerstva spravodlivosti v súvislosti s návštevou Slovenska.

³³ Predchádzajúci návrh obsahoval rôzne možnosti výberu predsedov súdov. Podľa jednej z nich by sa ukončilo funkčné obdobie všetkých predsedov nástupníckych súdov a vymenovali by sa noví predsedovia, čo by bolo vyvolalo pochybnosti o diskrečnej právomoci udelenej výkonnej moci. Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, poznámka pod čiarou č. 56.

³⁴ Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 6.

³⁵ Spoločné vyhlásenie Ústavného súdu, Najvyššieho súdu, Najvyššieho správneho súdu, generálneho prokurátora a advokátskej komory z 28. januára 2022, <https://www.nsud.sk/najvyssi-predstaviteelia-justicnych-institucii-diskutovali-o-pripravovanych-legislativnych-zmenach/>; príspevok od Slovenskej advokátskej komory k Správe o právnom štáte 2022, s. 21; príspevok od Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave k Správe o právnom štáte 2022, s. 1. Informácie o kritike príslušných zainteresovaných strán sú uvedené aj v príspevku od Európskej siete národných inštitúcií pre ľudské práva (Slovenského národného strediska pre ľudské práva) k Správe o právnom štáte 2022, s. 473. Verejné konzultácie k návrhom sa uskutočnili od 13. septembra 2021 do 4. októbra 2021; verejné konzultácie LP/2021/503, LP/2021/504, LP/2021/505, LP/2021/506.

³⁶ Spoločné vyhlásenie Ústavného súdu, Najvyššieho súdu, Najvyššieho správneho súdu, generálneho prokurátora a advokátskej komory z 28. januára 2022, <https://www.nsud.sk/najvyssi-predstaviteelia-justicnych-institucii-diskutovali-o-pripravovanych-legislativnych-zmenach/>

³⁷ Spoločné vyhlásenie Ústavného súdu, Najvyššieho súdu, Najvyššieho správneho súdu, generálneho prokurátora a advokátskej komory z 28. januára 2022, <https://www.nsud.sk/najvyssi-predstaviteelia-justicnych-institucii-diskutovali-o-pripravovanych-legislativnych-zmenach/>; príspevok od verejného ochrancu práv k Správe o právnom štáte 2022, s. 6; Informácie získané od Najvyššieho správneho súdu SR, združenia sudcov Za otvorenú justíciu a od Slovenskej advokátskej komory v súvislosti s návštevou Slovenska.

³⁸ Príspevok od verejného ochrancu práv k Správe o právnom štáte 2022, s. 6.

³⁹ Komponent 15 slovenského národného plánu obnovy a odolnosti.

⁴⁰ Podľa európskych noriem je vo výnimočných prípadoch povolené preložiť sudcov bez ich súhlasu za predpokladu, že sú zavedené dostatočné záruky. Tieto záruky zahŕňajú požiadavku, že sudca nesmie byť preložený na súd nižšieho stupňa a že môže využiť súdne preskúmanie. Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy CM/Rec(2010)12, bod 52; Európska charta štatútu sudcov, články 1.4., 3.4.; správa Európskej siete súdnych rád o minimálnych normách pre hodnotenie profesionálnej výkonnosti a neodvolateľnosť sudcov, návrh 4.21; rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 9. marca 2021, *Bilgen/Turkey*, 1571/07, bod 96.

⁴¹ Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 7.

⁴² Preskúmanie ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy a rozpustenie alebo dočasné pozastavenie činnosti politickej strany alebo politického hnutia, článok 142 ods. 2 ústavy.

konania proti sudcom. V súčasnosti pozostáva z 21 sudcov⁴³, ktorých vybrala súdna rada⁴⁴ po verejnom vypočutí⁴⁵, má vlastných zamestnancov a je plne funkčný.

Národná rada schválila zákon, ktorým sa vytvára nový samostatný systém správnych súdov. Správne veci prvého stupňa v súčasnosti riešia správne komory v rámci krajských súdov. V súvislosti s reformou súdnej mapy vláda navrhla zriadenie samostatného systému správnych súdov⁴⁶ a národná rada zákon prijala 27. apríla 2022⁴⁷. Predsedov nových správnych súdov vyberie spomedzi sudcov⁴⁸ komisia zložená z piatich členov, ktorých by mal vybrať minister spravodlivosti, pričom dvaja z nich budú vybraní z kandidátov navrhnutých súdnou radou⁴⁹. Pokiaľ ide o výber sudcov správnych súdov⁵⁰, minister spravodlivosti po porade so súdnou radou určí, ktoré pracovné miesta sa obsadia preložením sudcov⁵¹ a ktoré prostredníctvom výberového konania⁵². Súdny sú zriadené od 1. júna 2022 a začnú fungovať od 1. januára 2023⁵³. Bude dôležité, aby zriadenie týchto nových správnych súdov a zavedenie režimu, ktorý sa na ne uplatňuje, bolo v súlade s právom EÚ a zohľadňovalo európske normy⁵⁴.

Národná rada prijala nový zákon o disciplinárnych konaniach voči sudcom, ktoré patria v súčasnosti do právomoci Najvyššieho správneho súdu. Disciplinárne konania voči sudcom viedli predtým disciplinárne senáty organizované a kontrolované súdnou radou⁵⁵. Novelou ústavy z roku 2020⁵⁶ sa zodpovednosť za vedenie disciplinárneho konania preniesla na Najvyšší správny súd. Najvyšší správny súd bol takisto poverený vedením disciplinárneho konania proti prokurátorom, súdnym exekútorom a notárom⁵⁷. Národná rada prijala 11. novembra 2021 zákon o disciplinárnom poriadku Najvyššieho správneho súdu

⁴³ Celkový počet sudcov bude 30. Informácie získané od Najvyššieho správneho súdu v súvislosti s návštevou Slovenska.

⁴⁴ Niektoré zainteresované strany kritizovali, že sudcovia z bývalého správneho kolégia Najvyššieho súdu neboli automaticky prelození na Najvyšší správny súd, ale museli prejsť výberovým konaním. Niektorí sudcovia Najvyššieho súdu tento proces odmietli a rozhodli sa zostať na Najvyššom súde.

⁴⁵ § 151zf zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príseďiacich.

⁴⁶ Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 7.

⁴⁷ Zákon č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov.

⁴⁸ Článok I, §. 3 ods. 6) zákona č. 151/2022. O túto funkciu sa môže uchádzať každý sudca.

⁴⁹ Podľa štandardného postupu vymenovania predsedov súdov, ktorý je stanovený v § 36 a § 37 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdech, štyroch členov výberovej komisie vyberie minister spravodlivosti z databázy kandidátov, a to tak, aby jeden člen bol z kandidátov nominovaných súdnou radou a traja členovia z kandidátov nominovaných ministrom. Jedného člena výberovej komisie zvolí sudcovská rada príslušného súdu. Zoznam kandidátov je uverejnený na webovom sídle ministerstva spravodlivosti <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Sudy/Vyberove-konania-na-sudoch/Kandidati-na-clenov-vyberovych-komisii-na-vyber-predsedov-sudov.aspx>.

⁵⁰ Článok I, §. 3 ods. 7) zákona č. 151/2022.

⁵¹ Súdna rada môže preložiť sudcu na iný súd len s jeho súhlasom, na jeho žiadosť alebo na základe rozhodnutia disciplinárneho senátu, § 14 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príseďiacich.

⁵² Výberové konanie bude viesť výberová komisia zložená z dvoch členov menovaných ministrom spravodlivosti a troch členov menovaných súdnou radou. Článok I § 3 ods. 9) návrhu zákona o zriadení správnych súdov.

⁵³ Článok XIII zákona č. 151/2022.

⁵⁴ Poradná rada európskych sudcov (2016), Stanovisko č. 19, Úloha predsedov súdov, body 37 – 40.

⁵⁵ Členov disciplinárnych senátov zvolila súdna rada z kandidátov, ktorých navrhli sudcovské rady jednotlivých súdov, minister spravodlivosti a národná rada; pôvodne § 119a zákona č. 385/2000 o sudcoch a príseďiacich.

⁵⁶ Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 3.

⁵⁷ Článok 142 ods. 2 písm. c) ústavy. Ministerstvo spravodlivosti uvažuje aj o tom, že Najvyššiemu správne súdu udelení právomoc preskúmať rozhodnutia z disciplinárnych konaní, ktoré vedie Slovenská advokátska komora proti advokátom. Minister spravodlivosti požiadal Benátsku komisiu o stanovisko k tomuto mechanizmu. Benátska komisia uviedla, že všeobecný návrh ministerstva je v súlade s medzinárodnými normami. Stanovisko Benátskej komisie č. 1048/2021 z 18. októbra 2021, bod 64.

Slovenskej republiky⁵⁸. Disciplinárne konania proti sudcom vedú podľa tohto zákona disciplinárne senáty zložené z piatich členov, z ktorých traja, vrátane predsedu, sú sudcovia Najvyššieho správneho súdu určené podľa rozvrhu práce pripraveného predsedom Najvyššieho súdu⁵⁹. Dvaja členovia sa vyberajú náhodne zo zoznamu osôb volených súdnou radou⁶⁰. Sudca odsúdený v disciplinárnom konaní môže podať proti rozhodnutiu odvolanie na odvolací orgán⁶¹, ak disciplinárne opatrenie spočíva v odvolaní z funkcie⁶². Zainteresované strany uvítali nový režim disciplinárnych konaní a okrem iného očakávajú zvýšenie efektívnosti, transparentnosti a jednotnosti rozhodnutí⁶³.

Pokračujú trestné konania v súvislosti s korupciou a zneužívaním úradu sudcov a iných zástupcov spravodlivosti a orgánov presadzovania práva. Rozsiahle policajné operácie spomínané v Správach o právnom štáte za roky 2020 a 2021⁶⁴ viedli k trestným konaniam voči viacerým sudcom a iným zástupcom súdnictva a presadzovania práva, ktorí sú podozriví zo spáchania závažných trestných činov korupcie a zneužívania funkcie⁶⁵ (ďalšie prípady korupcie na vysokých miestach sú uvedené v oddiele II). Tieto trestné konania stále prebiehajú.

Ministerstvo spravodlivosti oznámilo legislatívne zmeny s cieľom obmedziť právomoc generálneho prokurátora rušiť rozhodnutia prokuratúry. Generálny prokurátor má v súčasnosti právomoc zrušiť každé rozhodnutie nižšie postavených prokurátorov alebo polície prijaté v prípravnom konaní⁶⁶. Od augusta 2021⁶⁷, keď sa táto právomoc využila na zastavenie trestného konania proti niekoľkým vysokopostaveným obvineným osobám⁶⁸ (pozri ďalej v oddiele II), sa o tejto téme začalo verejne diskutovať. V jednom prípade sa táto právomoc využila po tom, čo Najvyšší súd vydal niekoľko rozhodnutí v konaní⁶⁹. Tento krok bol preto vnímaný ako zásah do súdnej moci⁷⁰. Zrušenie trestných konaní prispelo aj

⁵⁸ Zákon č. 432/2021 Z. z. o disciplinárnom poriadku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky, účinný od 1. decembra 2021. Disciplinárna zodpovednosť, priestupky a tresty sa naďalej riadia zákonom č. 385/2000 Z. z.

⁵⁹ Rozvrh práce je vypracovaný na tri roky. § 6 zákona č. 432/2021 Z. z. Ďalší dvaja členovia sú vyberaní spomedzi osôb zvolených radou prokurátorov, prezídiom komory exekútorov, prezídiom notárskej komory alebo súdnou radou.

⁶⁰ § 6 ods. 4 a § 9 ods. 4 zákona č. 432/2021 Z. z. Tieto osoby nesmú byť sudcami, prokurátormi, notármi ani súdnym exekútormi, ale musia mať vysokoškolské vzdelanie v študijnom odbore právo a vykonávať právnickú prax najmenej desať rokov. § 10 ods. 4 zákona č. 432/2021 Z. z.

⁶¹ Odvolací orgán sa skladá z piatich sudcov Najvyššieho správneho súdu. Informácie získané od Najvyššieho správneho súdu.

⁶² § 37 zákona č. 432/2021 Z. z. o disciplinárnom poriadku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky.
⁶³ Príspevok od Európskej siete národných inštitúcií pre ľudské práva (Slovenské národné stredisko pre ľudské práva) k Správe o právnom štáte 2022, s. 472 – 473; Informácie získané od súdnej rady, združenia sudcov Za otvorenú justíciu, organizácií občianskej spoločnosti Zastavme korupciu a Via Iuris a verejného ochrancu práv v súvislosti s návštevou Slovenska.

⁶⁴ Správa o právnom štáte 2020, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 2 a Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 2 a 3.

⁶⁵ K marcu 2022 sa viedli trestné konania proti 18 sudcom (z ktorých štyria už boli odsúdení), trom prokurátorom a šiestim advokátom. Informácie získané od špeciálneho prokurátora.

⁶⁶ § 363 Trestného poriadku. Proti takémuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok. Po takomto uznesení majú vyšetrovatelia len jedinou možnosť, ako opätovne vzniesť obvinenie. Musia predložiť nové dôkazy, ktoré musia byť iné ako dôkazy predložené v pôvodnom vyšetrovaní.

⁶⁷ Tento nástroj sa však často využíval už aj predtým; od jeho vytvorenia v roku 2016 generálny prokurátor každý rok zrušil približne 80 rozhodnutí.

⁶⁸ Vráťane jednej osoby s úzkymi väzbami na politikov vládnej koalície strany.

⁶⁹ Trestné konania sa v tejto veci obnovili. Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska.

⁷⁰ Informácie získané v súvislosti s návštevou Slovenska.

k napätiu medzi generálnym prokurátorom a špeciálnym prokurátorom⁷¹. Ministerstvo spravodlivosti v súčasnosti pripravuje návrh novely Trestného poriadku vrátane opatrení na obmedzenie tejto právomoci generálneho prokurátora⁷². Vo všeobecnosti by bolo obmedzenie právomoci generálneho prokurátora v súlade s európskymi normami, ktoré sa týkajú autonómie a vnútornej nezávislosti prokuratúry⁷³.

Advokátska komora aktívne podporuje právny štát a vyjadrila znepokojenie nad pracovným prostredím advokátov. Advokátska komora začala hostovať platformu, na ktorej o otázkach týkajúcich sa spravodlivosti a právneho štátu diskutujú najvyšší predstavitelia súdництва. Najvyššie postavení zástupcovia advokátskej komory, Ústavného súdu, Najvyššieho súdu, Najvyššieho správneho súdu a generálny prokurátor sa dohodli, že sa budú pravidelne stretávať, aby si vymieňali názory na témy týkajúce sa justičného systému a právneho štátu na Slovensku, ako je napríklad reforma súdnej mapy⁷⁴. Účelom týchto stretnutí je takisto zvýšiť dôveru v najvyššie súdne inštitúcie. Advokátska komora uviedla, že advokáti čelia pri výkone svojho povolania hrozbám a obťažovaniu⁷⁵.

Kvalita

Nad'alej sa vyvíja úsilie o dosiahnutie pokroku v oblasti digitalizácie, no nedostatky stále pretrvávajú. Na súdoch sa vo veľkej miere používajú digitálne nástroje⁷⁶ a rozhodnutia súdov a prokuratúry sú vo všeobecnosti dostupné online⁷⁷. Nad'alej však pretrvávajú nedostatky, najmä pokiaľ ide o prokuratúru. Týkajú sa využívania digitálnych technológií⁷⁸, ako aj dostupnosti bezpečných elektronických nástrojov komunikácie, konkrétne medzi prokuratúrou, zariadeniami určenými na zaistenie a vyšetrovacími orgánmi⁷⁹. Zainteresované strany⁸⁰ ďalej uvádzajú, že vo využívaní digitálnych nástrojov a infraštruktúry v praxi

⁷¹ V reakcii na toto napätie vláda zriadila osobitnú pracovnú skupinu na obnovenie dôvery v právny štát, ktorej cieľom bolo pripraviť odporúčania na zlepšenie fungovania súdov, polície a prokuratúry. Pracovná skupina už bola odvtedy rozpustená a momentálne sa čaká na politické rozhodnutie o diskutovaných otázkach. Tlačová správa Úradu vlády SR zo 16. septembra 2021, predseda vlády: Odborná pracovná skupina bude riešiť obnovu dôvery v právny štát, <https://www.vlada.gov.sk/premier-odborna-pracovna-skupina-bude-riesit-obnovu-doveru-v-pravny-stat/>. Informácie získané od ministerstva spravodlivosti v súvislosti s návštevou Slovenska.

⁷² Informácie získané od ministerstva spravodlivosti v súvislosti s návštevou Slovenska. Zvažujú sa dve možnosti. Buď sa stanoví, že táto právomoc sa nesmie využiť, ak sa už súdnym rozhodnutím potvrdila zákonnosť alebo dôvodnosť konania, alebo sa táto právomoc obmedzí tak, aby bolo možné zrušiť iba také rozhodnutia prokurátorov, ktorými rozhodli o zastavení trestného stíhania. Očakáva sa, že návrh zákona sa predloží na verejnú konzultáciu na jar 2022.

⁷³ Odporúčanie Výboru ministrov členským štátom CM/Rec(2000)19 o postavení prokuratúry v systéme trestného súdництва, odporúčanie 9 a 10; Benátska komisia, Zoznam kritérií právneho štátu, CDL-AD(2016)007rev, bod 92.

⁷⁴ Stretnutia z 23. septembra 2021 a 28. januára 2022, https://www.sak.sk/web/sk/cms/news/form/list/form/row/967235/_event; <https://www.nsud.sk/najvyssi-predstavitelia-justicnych-institucii-diskutovali-o-pripravovanych-legislativnych-zmenach/>.

⁷⁵ Príspevok Rady advokátskych komôr a združení právnikov Európy, s. 58.

⁷⁶ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2022, obrázok 43.

⁷⁷ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2022, obrázky 48 a 49. Rozhodnutia prokuratúry, <https://www.genpro.gov.sk/dokumenty/pravoplatne-uznesenia-prokuratora-ktorymi-sa-skoncilo-trestne-stihanie-vedene-proti-urcitej-2f09.html>.

⁷⁸ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2022, obrázok 43.

⁷⁹ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2022, obrázok 45.

⁸⁰ Informácie získané od Združenia sudcov Slovenska, Najvyššieho správneho súdu a Slovenskej advokátskej komory v súvislosti s návštevou Slovenska.

existujú nedostatky a že lepšie vybavenie, lepšia kompatibilita rôznych informačných systémov a zavedenie nového, vylepšeného systému správy vecí by zvýšili prínosy digitalizácie. Medzi priority vlády patrí vývoj nového systému riadenia súdov, integrácia justičných, policajných systémov a systémov správy vecí prokuratúry do nového systému správy trestných vecí a nového obchodného registra⁸¹. Úsilie sa podporuje aj pomocou finančných prostriedkov z EÚ vrátane Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti⁸².

Efektívnosť

Efektívnosť konaní sa najmä v správnych veciach čoraz viac zhoršovala. Konania v správnych veciach, ktoré boli z hľadiska EÚ už porovnateľne zdĺhavé, sa v roku 2020 ďalej predlžovali. V roku 2020 dosiahla dĺžka konaní v prvom stupni 585 dní v porovnaní s 317 dňami v roku 2017, 401 dňami v roku 2018 a 518 dňami v roku 2019⁸³. Zároveň je z hľadiska EÚ porovnateľne nízka aj miera vyriešenia vecí. V roku 2020 bola na úrovni 86,8 % (v porovnaní s 81,4 % v roku 2019)⁸⁴, čo poukazuje na to, že systém nedokáže efektívne riešiť pracovnú záťaž v správnych veciach. Pokiaľ ide o občianske a obchodné veci, odhadovaná dĺžka konaní v sporových občianskych a obchodných veciach sa v roku 2020 v porovnaní s rokom 2019 takisto predĺžila, a to na 204 dní (v porovnaní so 170 dňami v roku 2019)⁸⁵. Rada Európy preskúmala niekoľko skupín vecí, ktoré sa týkali neprimeranej dĺžky občianskych súdnych konaní⁸⁶ (pozri aj ďalej v oddiele IV).

II. PROTIKORUPČNÝ RÁMEC

Právomoci na predchádzanie korupcii, jej odhaľovanie a stíhanie sú na Slovensku rozdelené medzi viaceré orgány. Ústredným orgánom pre koordináciu predchádzania korupcii je Úrad vlády SR, ktorý priamo podlieha predsedovi vlády. Za odhaľovanie a vyšetrowanie korupčných trestných činov je zodpovedná Národná kriminálna agentúra Prezídia Policajného zboru

⁸¹ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2022, s. 13 a informácie získané od ministerstva vnútra a generálnej prokuratúry v súvislosti s návštevou Slovenska.

⁸² Podľa slovenského plánu obnovy a odolnosti sa plánujú investície do digitalizácie a analytických kapacít súdneho systému, komponent 15 slovenského plánu obnovy a odolnosti. Ďalšími príkladmi projektov digitalizácie podporovaných z fondov EÚ sú projekty na Najvyššom súde podporované z Európskeho fondu regionálneho rozvoja, ktorých cieľom je napríklad posilniť kybernetickú bezpečnosť, alebo projekty podporované z Európskeho sociálneho fondu, ktorých cieľom je zlepšiť webové sídlo súdu, aby sa umožnil bezplatný prístup ku kľúčovým informáciám vo forme otvorených údajov alebo prístupnosť pre osoby so zdravotným postihnutím.

⁸³ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2022, obrázok 9.

⁸⁴ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2022, obrázok 13.

⁸⁵ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2022, obrázok 7.

⁸⁶ Tieto skupiny vecí sa týkajú neprimerane dlhého trvania občianskych súdnych konaní, neprimerane dlhého trvania adhézných konaní týkajúcich sa nároku poškodeného účastníka konania na náhradu škody, ktoré sú súčasťou trestných konaní, účinnosti opravného prostriedku v prípade neprimerane dlhého občianskeho súdneho konania a neprimerane dlhého trvania konaní týkajúcich sa reštitúcie pozemku (dvojstupňové konania pozostávajúce z fázy správneho konania pred pozemkovým úradom a súdnej fázy v odvolacom konaní) a nedostatku účinných prostriedkov nápravy. Rozhodnutia v týchto veciach vyniesol Európsky súd pre ľudské práva. Tieto rozsudky slovenské orgány momentálne vykonávajú a ich vykonávanie monitoruje Rada Európy podľa štandardného postupu. Pozri stav vykonania rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva z 24. júla 2012, *Maxian a Maxianová*, 44482/09; z 15. septembra 2015, *Javor a Javorová*, 42360/10; z 27. júna 2017, *Ivan*, 57405/15; z 31. augusta 2018, *Balogh a ďalší.*, 35142/15. Slovenské orgány nedávno predložili dve správy o činnosti: oznámenie Slovenskej republiky týkajúce sa vecí *Maxian a Maxianová* (sťažnosť č. 44482/09) a *Ivan/Slovenská republika* (sťažnosť č. 57405/15), DH-DD(2021)696 zo 6. júla 2021 a oznámenie orgánov (05/05/2021) týkajúce sa veci *Javor a Javorová/Slovenská republika* (sťažnosť č. 42360/10), DH-DD(2021)467 zo 6. mája 2021.

s výnimkou trestných činov korupcie spáchaných príslušníkmi samotnej polície a určitými orgánmi presadzovania práva, ktoré patria do pôsobnosti Úradu inšpekčnej služby⁸⁷. Úrad špeciálnej prokuratúry⁸⁸ má výlučnú právomoc vyšetrovať trestné činy patriace do vecnej príslušnosti Špecializovaného trestného súdu vrátane trestných činov korupcie⁸⁹.

Odborníci aj výkonní riaditelia podnikov vnímajú úroveň korupcie vo verejnom sektore aj naďalej ako pomerne vysokú. V Indexe vnímania korupcie organizácie Transparency International 2021 dosiahlo Slovensko 52 bodov zo 100 a umiestnilo sa na 22. mieste v Európskej únii a na 56. mieste vo svete⁹⁰. Toto vnímanie bolo za posledných päť rokov relatívne stabilné⁹¹. V osobitnom prieskume Eurobarometra o korupcii z roku 2022 sa ukázalo, že 83 % respondentov považuje korupciu vo svojej krajine za veľmi rozšírenú (priemer EÚ je 68 %) a 36 % respondentov sa cíti byť osobne dotknutých korupciou v bežnom živote (priemer EÚ je 24 %)⁹². Pokiaľ ide o podniky, 84 % spoločností sa domnieva, že korupcia je rozšírená (priemer EÚ je 63 %), a 50 % korupciu považuje za problém pri podnikaní (priemer EÚ je 34 %)⁹³. Okrem toho si 20 % respondentov myslí, že sa vedie dostatok úspešných trestných stíhaní, ktoré by mali odrádzať ľudí od korupčných praktík (priemer EÚ je 34 %)⁹⁴, kým 15 % spoločností sa domnieva, že podniky a ľudia pristihnúť pri podplácaní vysokopostaveného úradníka sú primerane potrestaní (priemer EÚ je 29 %)⁹⁵.

Hoci sa začalo pracovať na novej protikorupčnej stratégii na obdobie po roku 2023, stále sa čaká na aktualizáciu národného protikorupčného programu z roku 2019. Program z roku 2019⁹⁶ je súčasťou celkového strategického protikorupčného rámca Slovenska vytýčeného v protikorupčnej politike na roky 2019 – 2023, ktorá sa zameriava najmä na predchádzanie korupcii prostredníctvom mäkkých opatrení⁹⁷. Národný protikorupčný program neopisuje

⁸⁷ Pozri článok 4 ods. 3 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore.

⁸⁸ Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 458/2003 Z. z. o zriadení Špeciálneho súdu a Úradu špeciálnej prokuratúry.

⁸⁹ Zákon č. 291/2009 Z. z. o Špecializovanom trestnom súde.

⁹⁰ Transparency International (2022), Index vnímania korupcie 2021. Úroveň vnímanej korupcie sa kategorizuje takto: nízka úroveň (vnímanie korupcie vo verejnom sektore medzi odborníkmi a výkonnými riaditeľmi podnikov dosahuje viac ako 79 bodov); pomerne nízka (79 – 60 bodov), pomerne vysoká (59 – 50 bodov), vysoká (menej ako 50 bodov).

⁹¹ V roku 2017 dosiahlo Slovensko 50 bodov, zatiaľ čo v roku 2021 dosiahlo 52 bodov. O výrazné zvýšenie/zníženie ide vtedy, keď za posledných päť rokov dôjde k zmene o viac ako päť bodov; o zlepšenie/zhoršenie ide pri zmenách v rozmedzí 4 – 5 bodov a relatívne stabilná úroveň sa dosahuje pri zmenách v rozmedzí 1 – 3 bodov.

⁹² Osobitný prieskum Eurobarometra 523 o korupcii (2022). Údaje Eurobarometra o vnímaní korupcie občanmi a skúsenostiach občanov s korupciou sa aktualizujú každý druhý rok. Predchádzajúcim súborom údajov je osobitný prieskum Eurobarometra 502 (2020).

⁹³ Rýchly prieskum Eurobarometra 507 o postoji podnikov ku korupcii v EÚ (2022). Údaje Eurobarometra o postoji podnikov ku korupcii sa aktualizujú každý druhý rok. Predchádzajúcim súborom údajov je rýchly prieskum Eurobarometra 482 (2019).

⁹⁴ Osobitný prieskum Eurobarometra 523 o korupcii (2022).

⁹⁵ Rýchly prieskum Eurobarometra 507 o postoji podnikov ku korupcii v EÚ (2022).

⁹⁶ Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 10. Vláda Slovenskej republiky, Národný protikorupčný program Slovenskej republiky (2019), ktorý zahŕňa viaceré rezortné protikorupčné programy, ktoré prijali ministerstvá a ďalšie inštitúcie vrátane ministerstva spravodlivosti, ministerstva hospodárstva, ministerstva vnútra, ministerstva dopravy a výstavby, ministerstva životného prostredia, ministerstva financií, ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí, ministerstva zdravotníctva a ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny. Prijaté akčné plány týchto subjektov obsahovali aj prvky, ktoré sú hlavne preventívne, vrátane zvyšovania protikorupčného povedomia, protikorupčného vzdelávania a riadenia korupčných rizík.

⁹⁷ Vláda Slovenskej republiky, Protikorupčná politika Slovenskej republiky na roky 2019 – 2023 (2018).

konkrétne kroky, ako splniť priority uvedené v strategickom dokumente, keďže je v zásade totožný s uvedenou stratégiou. Aktualizovaný program⁹⁸ bol predložený vláde v novembri 2021, no zatiaľ nebol schválený. Po tom, ako sa rokovania o aktualizácii v novembri 2021 pozastavili⁹⁹, sa stále čaká na rozhodnutie o jeho schválení¹⁰⁰. Návrh aktualizovaného programu obsahoval opatrenia založené na hodnoteniach skupiny GRECO vrátane zásad týkajúcich sa integrity a konfliktov záujmov a na štatistických ukazovateľoch týkajúcich sa trestných konaní¹⁰¹, ako aj na hodnotení vykonávania opatrení z roku 2019, z ktorých sa väčšina stále nezrealizovala¹⁰². Medzitým začal Úrad vlády SR od marca 2022 pracovať na novej protikorupčnej stratégii na roky 2024 – 2029, ktorá sa naďalej zameriava na opatrenia v oblasti integrity¹⁰³. Prijatie tejto stratégie vládou je naplánované na koniec roka 2023¹⁰⁴.

Cieľom navrhovanej reformy Trestného zákona je zmeniť ustanovenia, ktoré kriminalizujú korupciu. Plánovanými zmenami¹⁰⁵ sa majú zaviesť nové definície trestného činu prijímania úplatku¹⁰⁶ s cieľom upraviť a rozšíriť ich rozsah pôsobnosti tak, aby zahŕňali aj podplácanie cez sprostredkovateľa, ktorý ovplyvňuje osobu s rozhodovacou právomocou, a majú sa prehodnotiť sankcie¹⁰⁷. Obsahujú aj návrh na zlepšenie vymožitelnosti náhrady škody. Návrhy zmien predložila vláda na verejnú konzultáciu v decembri 2021¹⁰⁸. Ministerstvo spravodlivosti okrem toho pripravuje významnú zmenu v Trestnom poriadku¹⁰⁹,

⁹⁸ Aktualizovaný Národný protikorupčný program Slovenskej republiky (október 2021).

⁹⁹ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2022, s. 22. Podľa informácií, ktoré získal úrad vlády oficiálnou cestou, malo ministerstvo financií viacero zásadných výhrad k terminológii, dĺžke navrhovanej aktualizácie a presnosti opatrení, pričom vláda uprednostňuje menej opatrení (štyri alebo päť), ktoré by si vyžadovali úplné prepracovanie.

¹⁰⁰ Informácie získané úradom vlády v súvislosti s návštevou Slovenska.

¹⁰¹ Ďalšie informácie sa nachádzajú v dokumente zo štvrtého kola hodnotenia skupiny GRECO – Druhý dodatok k druhej správe o stave plnenia; Rada Európy, MONEYVAL (2020), *Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures Slovak Republic* (Opatrenia na boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu), Slovenská republika, Správa o piatom kole vzájomného hodnotenia.

¹⁰² Formálne sa klasifikujú ako „nesplnené“ alebo „prebiehajúce“. Vláda uviedla, že dôvodom oneskoreného vykonávania protikorupčného programu bola pandémia. Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2022, s. 20. Na vykonávanie protikorupčnej politiky a akčného plánu dohliada odbor prevencie korupcie Úradu vlády SR. Dohľad nad vykonávaním rezortných programov je v kompetencii príslušných ústredných orgánov štátnej správy. Úloha odboru prevencie korupcie Úradu vlády SR sa však obmedzuje len na kontrolu toho, či príslušné ministerstvo pripravilo program. Jeho obsah však nehodnotí. Odbor prevencie korupcie však spolupracuje s protikorupčnými koordinátormi v Rade koordinátorov protikorupčnej prevencie. Pozri Správu o právnom štáte 2021, Kapitulu o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 11.

¹⁰³ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2022, s. 22. Pri tejto práci sa zohľadnia odporúčania OECD (2021) obsiahnuté v publikácii *Integrity Review of the Slovak Republic* (Preskúmanie integrity v Slovenskej republike), ktorú predstavil predseda vlády na podujatí Integrity fórum, ktoré sa konalo 3. marca 2022 v Bratislave.

¹⁰⁴ Informácie získané od Ministerstva spravodlivosti SR/odboru prevencie korupcie Úradu vlády SR v súvislosti s návštevou Slovenska.

¹⁰⁵ Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/744>. Zákonom č. 312/2020 Z. z. sa do zákona č. 300/2005 Z. z. doplnili ustanovenia o nových trestných činoch, najmä § 233a, § 326a, § 336 „Nepriama korupcia“ a § 336 „Prijatie a poskytnutie nenáležitej výhody“. Novela Trestného zákona je založená na záväzku vlády stanovenom v Programovom vyhlásení vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 – 2024 v oddiele Trestná politika štátu a väznenstvo, ktorý je odpoveďou na problémy zistené v praxi.

¹⁰⁶ § 328 Trestného zákona (prijímanie úplatku) a § 332 ods. 1 (podplácanie).

¹⁰⁷ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2022, s. 17 a 27.

¹⁰⁸ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2022, s. 28. Vzhľadom na veľký rozsah zmien a prijatých pripomienok vláda zvažuje v druhom polroku 2022 druhú verejnú konzultáciu.

¹⁰⁹ Zákon č. 301/2005 Z. z. – Trestný poriadok v znení neskorších predpisov.

pričom začatie legislatívneho procesu sa plánuje v priebehu roka 2022¹¹⁰. Jeho cieľom je urýchliť trestné konania a vyriešiť problém zdĺhavých predsúdnych konaní¹¹¹.

Reforma polície zameraná na zvýšenie jej účinnosti v boji proti korupcii nadobudla účinnosť 1. februára 2022. Cieľom nových organizačných opatrení je okrem iného podporovať Národnú kriminálnu agentúru pri odhaľovaní a vyšetrovaní závažnej hospodárskej trestnej činnosti vrátane najzávažnejších foriem korupcie ohrozujúcich finančné zdroje štátu a rozpočet Európskej únie¹¹². V rámci štruktúry Národnej kriminálnej agentúry sa okrem toho na celom Slovensku vytvorili regionálne analytické útvary a útvary finančného vyšetrovania s cieľom uľahčiť protikorupčné policajné vyšetrovania. Preto podliehajú Prezídium Policajného zboru¹¹³. Zmeny v polícii nadväzujú na opatrenia, ktoré sa zaviedli na začiatku roka 2021 s cieľom posilniť kapacity Úradu špeciálnej prokuratúry, ako sa uvádza v minuloročnej správe¹¹⁴. Vo všeobecnosti vznikli obavy v súvislosti s možným vplyvom reformy štátnej služby¹¹⁵ na presadzovanie práva vzhľadom na novozavedenú možnosť ministra vnútra alebo iného vymenovaného verejného činiteľa¹¹⁶ preložiť príslušníka polície alebo iného zamestnanca na inú pracovnú pozíciu alebo miesto bez potreby odôvodnenia¹¹⁷. Verejnosť vo všeobecnosti pozorne sleduje priebeh vyšetrovaní korupcie, a to z hľadiska integrity aj účinnosti procesu¹¹⁸. Tvrdenia, že rozhodnutia začať vyšetrovania korupcie sú politicky motivované, by mohli narušiť spoluprácu v oblasti presadzovania práva, účinnosť boja proti korupcii, ako aj dôveru verejnosti v integritu inštitúcií¹¹⁹.

¹¹⁰ Informácie získané od Ministerstva spravodlivosti SR/odboru prevencie korupcie Úradu vlády SR v súvislosti s návštevou Slovenska.

¹¹¹ Informácie získané od Ministerstva spravodlivosti SR/odboru prevencie korupcie Úradu vlády SR v súvislosti s návštevou Slovenska.

¹¹² Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2022, s. 19.

¹¹³ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2022, s. 19. Zmeny v rámci policajného zboru sa konkrétne týkajú: i) rozšírenia analytických kapacít odboru riadenia kriminálnych analýz Prezídia Policajného zboru na regionálnu úroveň a zriadenia nových útvarov vrátane ii) národnej centrály osobitných druhov kriminality Prezídia Policajného zboru s celoštátnou právomocou vrátane nového odboru odhaľovania nebezpečných materiálov a environmentálnej kriminality, ktorý sa bude okrem iného zaoberať väzbami na korupčné správanie; a iii) úradu kriminalistickej techniky Prezídia Policajného zboru s celoštátnou právomocou na zlepšenie kvality vyšetrovacích techník a zhromažďovania dôkazov.

¹¹⁴ Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 11.

¹¹⁵ Novela zákona č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe, prijatá Národnou radou Slovenskej republiky 23. novembra 2021.

¹¹⁶ Patrí k nim aj minister spravodlivosti alebo riaditeľ Slovenskej informačnej služby.

¹¹⁷ Informácie získané od organizácie Transparency International/nadácie Zastavme korupciu v súvislosti s návštevou Slovenska.

¹¹⁸ Informácie získané od organizácie Transparency International/nadácie Zastavme korupciu v súvislosti s návštevou Slovenska. V tejto súvislosti pozri aj nadáciu Zastavme korupciu (2021), Kovařík sa vzdal funkcie, Mikulca chce odvolať. Ako doteraz riadili políciu; a Euractiv (2021), „Slovakia’s representatives discuss investigations of corruption“ (Slovenskí štátni predstavitelia diskutujú o vyšetrovaní korupcie); Euronews (2022), „Former Slovakian Prime Minister Robert Fico faces criminal charges“ (Bývalý slovenský premiér Robert Fico čelí obvineniam z trestného činu); EUobserver (2022), „Slovak ex-PM narrowly stays out of jail in corruption fiasco“ (Bývalý slovenský premiér sa v korupčnom fiasku len tesne vyhol väzeniu).

¹¹⁹ Informácie získané od Národnej kriminálnej agentúry a organizácií občianskej spoločnosti Zastavme korupciu a Transparency International v súvislosti s návštevou krajiny, ktoré informujú o dôsledkoch rastúcej nedôvery verejnosti voči polícii v súvislosti s návštevou Slovenska. Pozri aj The Slovak Spectator (2021), „War among the police? Big corruption cases complicate relations between institutions“ (Vojna v radoch polície? Veľké prípady korupcie komplikujú vzťahy medzi inštitúciami); a Euractiv (2021), „Slovakia’s police chief charged for abuse of power, obstructing justice“ (Policajný riaditeľ Slovenskej republiky obvinený zo zneužitia moci, marenia spravodlivosti).

Nad'alej sa vyvíjalo úsilie v boji proti korupcii na vysokých miestach, no v niektorých prípadoch korupcie na vysokých miestach sa objavili problémy, napríklad aj v súvislosti s diskrečnou právomocou generálneho prokurátora. Vyšetovania vysokopostavených úradníkov, ktoré sa začali v roku 2020, pokračovali aj v roku 2021, a začalo sa aj vyšetovanie obvinení niekoľkých ďalších bývalých vysokopostavených verejných činiteľov vrátane bývalých ministrov z prijímania úplatkov¹²⁰. Národná kriminálna agentúra začala v roku 2021 viesť konania v 114 prípadoch korupcie¹²¹. Počet osôb odsúdených za trestné činy korupcie zostal v roku 2021 relatívne stabilný, pričom vynesených bolo 132 odsudzujúcich rozsudkov (v porovnaní so 128 odsudzujúcimi rozsudkami v roku 2020)¹²². Od 1. augusta 2021 začal fungovať nový Úrad pre správu zaisteného majetku¹²³, ktorý sa považuje za dôležitý nástroj v boji proti korupcii¹²⁴. Generálny prokurátor však nedávno vo viacerých prípadoch súvisiacich s korupciou uplatnil paragraf 363 Trestného poriadku¹²⁵. Ako sa uvádza v oddiele I, tento paragraf udeľuje generálnemu prokurátorovi právomoc určiť, či je trestné stíhanie odôvodnené, a teda zrušiť akékoľvek rozhodnutie nižšie postavených prokurátorov alebo policajných vyšetrovateľov o vznesení obžaloby¹²⁶. Vyšetovanie vedené voči viacerým vysokopostaveným obvineným, ktorí boli vo vyšetrovacej väzbe za obvinenia z korupcie¹²⁷, tak bolo ukončené, čo vyvolalo výzvy na väčšiu transparentnosť konaní¹²⁸. Zákon nestanovuje opravný prostriedok proti

¹²⁰ Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 12 – 13. Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2022, s. 18. Politická podpora, a teda aj možnosť vyšetovania a stíhania korupcie na vysokých miestach sa výrazne zlepšila po masových demonstráciách verejnosti proti vnímanej beztrestnosti korupcie na vysokých miestach po odhaleniach v spojitosti s vraždou novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Marty Kušnírovej v roku 2018.

¹²¹ Štatistické údaje o korupcii sú k dispozícii vo výročných správach Národnej kriminálnej agentúry. Informujú o počte vyšetovaní trestných činov a trestných stíhaní, ako aj o počte osôb, voči ktorým boli vznesené obvinenia z trestných činov korupcie. Mesačné online štatistiky kriminality uverejňuje aj ministerstvo vnútra.

¹²² Medzi trestné činy zahrnuté v štatistike patrí pasívna korupcia (§ 328), pasívna korupcia – obstarávanie vecí všeobecného záujmu (§ 329), aktívna korupcia (§ 332), aktívna korupcia – obstarávanie vecí všeobecného záujmu (§ 333), obchodovanie s vplyvom (§ 336), volebná korupcia (§ 336a), športová korupcia (§ 336b), pozri generálna prokuratúra, Štatistika za rok 2021 (marec 2022), s. 45.

¹²³ Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 11. Úrad bol zriadený na základe nového zákona č. 312/2020 Z. z. o výkone rozhodnutia.

¹²⁴ Príspevok ENNHRI k Správe o právnom štáte 2022, s. 30, v ktorom sa zdôrazňuje dôležitosť tohto úradu v boji proti korupcii, keďže spravuje majetok, ktorý bol zaistený v trestnom konaní, v daňovom konaní alebo pri preukazovaní pôvodu majetku a pri výkone medzinárodných sankcií. V decembri 2021 úrad úspešne spravoval viacero zaistených majetkov vrátane 35 zaistených automobilov, 18 domov, 23 bytov, 79 budov a 25 zbraní. Príslušným zákonom o zaistení majetku, ktorý nadobudol účinnosť v januári 2021, je zákon č. 312/2020 o výkone rozhodnutia o zaistení majetku a správe zaisteného majetku a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Podrobnejšie informácie sa nachádzajú v Správe o právnom štáte 2021, Kapitole o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 11.

¹²⁵ Na základe § 363 Trestného poriadku má generálny prokurátor právomoc zrušiť rozhodnutie policajta alebo prokurátora, ak bol takým rozhodnutím porušený zákon. K zrušeniu musí dôjsť do šiestich mesiacov od právoplatnosti napadnutého rozhodnutia. Tento článok sa považoval za kontroverzný už aj predtým, ako sa použil v prípadoch korupcie na vysokých miestach, v dôsledku čoho sa vláda v apríli 2020 zaviazala preskúmať možnosti zúženia tohto ustanovenia. Informácie získané od organizácie Transparency International/nadácie Zastavme korupciu v súvislosti s návštevou Slovenska.

¹²⁶ Vláda signalizovala svoj zámer navrhnuť v tejto súvislosti legislatívne zmeny, ako sa vysvetľuje v oddiele o spravodlivosti.

¹²⁷ Napríklad 31. augusta 2021 sa § 363 Trestného poriadku uplatnil pri zrušení obvinení z korupcie voči bývalému riaditeľovi Slovenskej informačnej služby (SIS) a štyrom ďalším osobám vo väzbe. V tejto súvislosti pozri aj Euractiv (2021), „Prosecutor General dismisses high-level corruption charges“ (Generálny prokurátor zrušil obvinenia z korupcie na vysokých miestach).

¹²⁸ Transparency International (2021), Rušenia obvinení volajú po jasnom zdôvodnení pred verejnosťou.

takýmto zrušeniam. Zákonnosť obvinení z trestného činu predtým potvrdili rôzne sudy vrátane Najvyššieho súdu a Ústavného súdu.

Nový Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti začal svoju činnosť v septembri 2021. Ako sa uvádza v správe za rok 2021¹²⁹, mandát úradu sa zameriava na oznamovanie porušovania práva a na ochranu pred odvetnými opatreniami oznámeného subjektu na základe zásad dôvernosti a zachovania mlčanlivosti o totožnosti oznamovateľa¹³⁰. Počas prvých 100 dní svojej činnosti úrad¹³¹ poskytol štyrom oznamovateľom ochranu pred prepustením zo zamestnania¹³². Hlavnou prekážkou pri odhaľovaní korupcie je nízka miera aktívneho oznamovania výskytu korupcie, najmä v oblastiach, v ktorých sa podnikanie stretáva s politikou¹³³. Legislatívna rada 25. mája 2022 prerokovala novelu vnútroštátneho zákona o ochrane oznamovateľov, ktorej revidovaná verzia sa v ďalšom kroku predloží vláde¹³⁴. Návrhom reformy Trestného zákona by sa zaviedol nový trestný čin „porušovania ochrany oznamovateľa“¹³⁵.

Slovensko stále nemá osobitný rámec upravujúci lobistické činnosti. V decembri 2021 vláda oznámila nový harmonogram zákona o lobingu, čím odložila svoj pôvodný záväzok predložiť návrh zákona do novembra 2021¹³⁶. Podpredseda vlády pre legislatívu a strategické plánovanie predložil v decembri 2021 predbežné informácie o pripravovanom zákone o lobingu, ktorý by pozostával zo zákonnej regulácie, povinného registra lobistov a etického kódexu, ale neobsahoval by pravidlá týkajúce sa javu otáčavých dverí¹³⁷. Nový termín pre podpredsedu vlády zodpovedného za návrh zákona o lobingu je stanovený na 31. decembra

¹²⁹ Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 13.

¹³⁰ Ďalšie podrobnosti o úlohe úradu sa nachádzajú v Správe o právnom štáte 2021, Kapitole o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 13. Úrad sa zodpovedá parlamentu a bude mu predkladať výročné správy. Cieľovou skupinou úradu je verejný aj súkromný sektor.

¹³¹ Funkčné obdobie vedúceho úradu je sedem rokov. Úrad je nezávislý od všetkých iných rezortov a má 21 zamestnancov a odhadovaný celkový rozpočet na rok 2021 vo výške približne 873 000 EUR. Národná rada Slovenskej republiky, zákon o štátnom rozpočte na rok 2022, https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DownloadSslpZip.aspx?MasterId=8434§ion=3_citanie&WFTID=.

¹³² Nie je známe, či sa tieto opatrenia konkrétne týkajú oznámenia korupcie, ale svedčia o celkovom účinnom fungovaní. Pozri Úrad na ochranu oznamovateľov, Dnes máme jubileum – 100 dní fungovania úradu!, <https://fb.watch/9YeqrEml6l/>. Počas prvých 100 dní jeho činnosti sa na úrad obrátilo 111 osôb a bolo podaných 45 sťažností, pričom viac ako polovica z nich sa týkala závažných porušení. Z tohto počtu sa úrad zaoberá 22 nezavretými prípadmi. Až do vytvorenia osobitného Úradu na ochranu oznamovateľov ochranu zabezpečovali inšpektoráty práce, ktoré každoročne zaregistrovali dvadsať alebo menej oznámení oznamovateľov. Pozri tiež Národný inšpektorát práce, Výsledky inšpekcie práce v oblasti oznamovania protispoločenskej činnosti.

¹³³ V príspevku Slovenska k Správe o právnom štáte 2022, s. 31, sa uvádzajú najmä scenáre, v ktorých sa verejným činiteľom údajne ponúkli úplatky od podnikateľov za poskytovanie dotácií, nenávratných finančných prostriedkov alebo lukratívnych zmlúv. Keďže verejní činitelia odmietli prijať úplatok, účinne pomohli zabrániť v týchto prípadoch korupcii. Miera aktívneho oznamovania korupcie je nízka. Podľa nedávneho prieskumu verejnej mienky z júna 2021 by 59 % respondentov nepodalo sťažnosť a nevystúpilo by proti protiprávnemu konaniu vo svojom zamestnaní.

¹³⁴ Pozri zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť 1. marca 2019. Novelou zákona sa transponuje smernica EÚ v tejto oblasti.

¹³⁵ § 340a Trestného zákona. Pozri zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť 1. marca 2019. Pripravuje sa novela zákona, ktorou sa bude transponovať smernica EÚ týkajúca sa príslušného predmetu úpravy.

¹³⁶ Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 13.

¹³⁷ Podpredseda vlády, predbežné informácie o zákone o lobingu.

2022¹³⁸. V minulosti už zlyhalo niekoľko pokusov o prijatie právnych predpisov o lobingu¹³⁹. Preto stále neexistuje žiadne právne vymedzenie lobistov, lobistických činností a lobistických cieľov, ani účinné sankcie za neprimeraný lobing, ani žiadna legislatívna stopa, ktorá by preukazovala, kto sa snažil ovplyvniť konkrétne právne predpisy¹⁴⁰. Ako však bolo oznámené minulý rok, súvisiace právne predpisy a nástroje umožňujú sledovať pripomienky zainteresovaných strán a rozsah, v akom ovplyvnili legislatívny návrh¹⁴¹.

V národnej rade prebiehajú diskusie o zriadení Úradu na ochranu verejného záujmu, ktorý by mal monitorovať majetkové priznania¹⁴². Okrem majetkových priznaní by úrad dohliadal aj na vykonávanie nových pravidiel týkajúcich sa konfliktu záujmov a lobingu. Novely ústavného zákona o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov sa však odložili na koniec roka 2022¹⁴³. Dovtedy zostane systém majetkových priznaní poslancov parlamentu, sudcov, prokurátorov, verejných funkcionárov a štátnych zamestnancov decentralizovaný a roztrieštený¹⁴⁴. Rovnako ako v predchádzajúcom roku sa aj pri zverejňovaní majetkových priznaní poslancov parlamentu za rok 2020, ktoré mali byť zverejnené v auguste 2021¹⁴⁵, zaznamenalo značné oneskorenie. Čiastočne to bolo spôsobené zvýšením počtu verejných funkcionárov, ktorí museli predkladať majetkové priznania¹⁴⁶.

Vláda navrhla zmeny trestného činu volebnej korupcie a požiadaviek na transparentnosť financovania politických strán. Pokiaľ ide o voľby, reforma Trestného zákona sa zameriava na

¹³⁸ Pozri OECD (2022), *Integrity Review of the Slovak Republic – Delivering Effective Public Integrity Policies* (Preskúmanie integrity v Slovenskej republike: zavádzanie účinných politík v oblasti integrity verejnej správy), s. 99.

¹³⁹ Pozri Správu o právnom štáte 2020, Kapitulu o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 8 a Správu o právnom štáte 2021, Kapitulu o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 13.

¹⁴⁰ Pozri OECD (2021), *Lobbying in the 21st Century: Transparency, Integrity and Access* (Lobing v 21. storočí: transparentnosť, integrita a prístup); GRECO, štvrté kolo hodnotenia – Dodatok k druhej správe o plnení odporúčaní, bod 8 a GRECO, štvrté kolo hodnotenia – Hodnotiaca správa Slovenskej republiky, bod 25 (pokiaľ ide o poslancov parlamentu); GRECO, piate kolo hodnotenia – hodnotiaca správa, Slovenská republika, bod 89 (pokiaľ ide o ústrednú štátnu správu/najvyššie výkonné funkcie); GRECO, štvrté kolo hodnotenia – Dodatok k druhej správe o plnení odporúčaní.

¹⁴¹ Patrí medzi ne okrem iného silný zákon o slobodnom prístupe k informáciám a ústavný zákon o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov č. 357/2004 Z. z.

¹⁴² Informácie získané úradom vlády v súvislosti s návštevou Slovenska. Pri predkladaní predchádzajúcej správy bol Úrad vlády SR v spolupráci s parlamentom v počiatočnej fáze prípravy legislatívneho návrhu na zriadenie jednotného úradu, pozri aj Správu o právnom štáte 2021, Kapitulu o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 14.

¹⁴³ Informácie získané úradom vlády v súvislosti s návštevou Slovenska. Zriadili sa však dve pracovné skupiny, ktoré sa venujú otázke majetkových priznaní verejných funkcionárov: prvá má na základe poverenia vlády vypracovať návrh zásad na zefektívnenie mechanizmu podávania majetkových priznaní a druhá má na základe poverenia Národnej rady Slovenskej republiky vypracovať návrh právneho predpisu o majetkových priznaniach a mechanizmus overovania, ktoré sa mali predložiť na legislatívny proces a potom na schválenie vládou do 31. decembra 2021.

¹⁴⁴ Ako bolo oznámené minulý rok, Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 14.

¹⁴⁵ Parlamentný výbor zverejnil majetkové priznania verejných funkcionárov za rok 2019 až v apríli 2021, t. j. desať mesiacov po termíne. Tlačová agentúra TASR (2020), Zverejnili majetkové priznania verejných funkcionárov za rok 2019. V tejto súvislosti pozri Správu o právnom štáte 2021, Kapitulu o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 14. Predseda parlamentného výboru v auguste 2021 konkrétne oznámil, že sa vyvinie snaha o urýchlenie uverejňovania majetkových priznaní, pozri tlačovú agentúru SITA, Majetkové priznania politikov budú meškať, na pomoc si najali aj externú firmu.

¹⁴⁶ Rozšírenie osobnej pôsobnosti priniesol zákon č. 66/2019, ktorým sa mení a dopĺňa ústavný zákon č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení ústavného zákona č. 545/2005 Z. z.

kriminalizáciu aktívneho a pasívneho úplatkárstva vo volebnom kontexte vrátane podplácania väčšieho počtu voličov, čo zahŕňa pravidelnejšie a závažnejšie prípady nad rámec scenára jedného úplatku za jeden hlas¹⁴⁷. Okrem toho sa navrhujú prísnejšie sankcie za volebnú korupciu s prihliadnutím na jej vplyv na spoločnosť¹⁴⁸. Novelou volebných kódexov v decembri 2021 sa niektoré vnútroštátne normy transparentnosti financovania politických strán a kampaní rozšírili na nižšiu ako celoštátnu úroveň¹⁴⁹. Hlavným zákonom upravujúcim financovanie politických strán je zákon o politických stranách a politických hnutiach¹⁵⁰, ktorý umožňuje dary politickým stranám až do výšky 300 000 EUR za kalendárny rok, zatiaľ čo dary od zahraničných subjektov a anonymných darcov sú zakázané¹⁵¹.

Začalo sa niekoľko reforiem na riešenie korupcie v odvetví poľnohospodárstva. V roku 2021 slovenská vláda iniciovala niekoľko reforiem systému obhospodarovania poľnohospodárskej pôdy¹⁵² vrátane legislatívneho návrhu na vytvorenie registra užívacích vzťahov k poľnohospodárskym pozemkom s cieľom predchádzať korupčným schémam, ako boli napríklad tie, ku ktorým došlo v rokoch 2016 – 2020¹⁵³. V septembri 2021 po administratívnom vyšetrowaní úrad OLAF vyjadril obavy týkajúce sa chýbajúceho úplného centrálného digitálneho depozitára platobnej dokumentácie EÚ v odvetví poľnohospodárstva, ktorý by zaručoval dostupnosť a uchovávanie informácií na účely transparentnosti a kontroly¹⁵⁴.

Sektory obzvlášť zraniteľné z hľadiska rizík korupcie zostali do veľkej miery rovnaké ako pred pandémiou COVID-19. Podľa prokuratúry patria medzi sektory s vysokým

¹⁴⁷ Zákon č. 300/2005 Z. z. (Trestný zákon) v znení neskorších predpisov, ktorým sa do § 336 ods. 1 písm. e) Trestného zákona zavádza nový pododsek.

¹⁴⁸ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2022, s. 27.

¹⁴⁹ Hlavným zákonom upravujúcim voľby je zákon č. 181/2014 o volebnej kampani.

¹⁵⁰ Zákon č. 85/2005 o politických stranách a politických hnutiach, ktorý vo veľkej miere odráža odporúčania skupiny GRECO.

¹⁵¹ Písomný príspevok prijatý štátnou komisiou pre voľby a ministerstvom vnútra v súvislosti s návštevou Slovenska, s. 2. V prípade nedodržania stanovených pravidiel môže Štátna komisia pre voľby a kontrolu financovania politických strán uložiť pokutu vo výške dvojnásobku príjmu z daru alebo bezodplatného plnenia. Strany sú povinné predkladať štátnej komisii výročné správy o svojich finančných prostriedkoch. Finančné správy sa zverejňujú. Na správy dohliada Národná rada Slovenskej republiky, pričom musia odhaľovať finančné informácie týkajúce sa volebných kampaní a totožnosti darcov (§ 22 ods. 5 zákona č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach z roku 2005 v znení neskorších predpisov z roku 2019.

¹⁵² Za správu poľnohospodárskych nehnuteľností vo vlastníctve SR a nakladanie s pozemkami neznámych vlastníkov je zodpovedný Slovenský pozemkový fond. Tieto parcely tvoria približne 20 % všetkej poľnohospodárskej pôdy na Slovensku a vo väčšine prípadov sú oprávnené na priame platby EÚ.

¹⁵³ Ako sa uvádza v Správe o právnom štáte 2021, Kapitole o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 12 – 13, Národná kriminálna agentúra v máji 2021 zadržala aj niekoľkých vysokopostavených úradníkov pozemkového fondu, ktorí boli v rokoch 2016 až 2020 údajne zapojení do korupčných schém, pozri Správu o právnom štáte 2021, Kapitulu o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 12 – 13, a Aktuality.sk, NAKA opäť zadržala finančníka Kvietika aj viacero ľudí zo Slovenského pozemkového fondu (2021). V tejto súvislosti pozri aj nasledujúcu poznámku pod čiarou.

¹⁵⁴ Európsky úrad pre boj proti podvodom (OLAF) vyjadril obavy už v roku 2020 po troch administratívnych vyšetrowaniach poľnohospodárskych platieb, ktoré sa týkali nedostatkov pozemkového fondu, pokiaľ ide o transparentnosť, rovnaké zaobchádzanie so žiadateľmi o prenájom a právnu istotu vo vnútorných postupoch. Pozri tlačovú správu Európskeho úradu pre boj proti podvodom (2021), OLAF uzatvára prípady týkajúce sa poľnohospodárskych fondov EÚ na Slovensku. Slovenský pozemkový fond je zodpovedný za správu poľnohospodárskych nehnuteľností vo vlastníctve SR a nakladanie s pozemkami neznámych vlastníkov. Tieto parcely tvoria približne 20 % všetkej poľnohospodárskej pôdy na Slovensku a vo väčšine prípadov sú oprávnené na priame platby EÚ.

rizikom korupcie najmä verejné obstarávanie a investície¹⁵⁵. Slovenský systém verejného obstarávania sa v súčasnosti reformuje¹⁵⁶. Po revízii z mája 2021 bol na jeseň 2021 prijatý kompromisný legislatívny návrh ako výsledok verejnej petície a kritiky za vylúčenie Úradu pre verejné obstarávanie z postupu preskúmania¹⁵⁷. Kritériá kvality sa vo verejnom obstarávaní naďalej využívajú iba v obmedzenej miere, čím sa obmedzuje hospodárska súťaž a znižuje možnosť strategického využívania verejného obstarávania na podporu iných politík¹⁵⁸. Epidemiologická situácia spôsobená ochorením COVID-19 a súvisiace zmierňujúce opatrenia celkovo výrazne ovplyvnili vykonávanie vládnych protikorupčných opatrení, ktoré sa museli odložiť¹⁵⁹.

III. PLURALITA A SLOBODA MÉDIÍ

Ústava SR zakotvuje právo vyjadrovať svoje názory, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie, ako aj právo na prístup k informáciám. Zákon o mediálnych službách prijatý v roku 2022 nahrádza zákon o vysielaní a retransmisii a zákon o digitálnom vysielaní. Jeho cieľom je zabezpečiť pluralitu informácií¹⁶⁰, zatiaľ čo tlačový zákon stanovuje pravidlá týkajúce sa tlače a novinárov. V parlamente sa pripravuje, resp. čaká na schválenie legislatíva, ktorou sa má zakotviť do ústavy viacero zásad slobody médií a nahradiť tlačový zákon. Právo na prístup k informáciám je zakotvené v zákone o slobodnom prístupe k informáciám¹⁶¹.

Bývalá Rada pre vysielanie a retransmisiu premenovaná v zákone o mediálnych službách na Radu pre mediálne služby vykonáva svoju činnosť nezávisle. Očakáva sa, že počet zamestnancov rady sa zvýši vzhľadom na dodatočné úlohy, ktoré má plniť v oblasti výskumu, mediálnej gramotnosti a kontaktov s digitálnymi mediálnymi platformami. Rada pre vysielanie disponuje vlastným rozpočtom, pričom pridelené zdroje sa považujú za primerané na plnenie jej úloh a jasné pravidlá vymenúvania a odvolávania členov rady sú stanovené zákonom. Monitorovanie plurality médií 2022 potvrdzuje, že nezávislosť rady je celkovo zaručená, a preto v tejto súvislosti hrozí iba nízke riziko, hoci čisto politické nominácie sú možné, keďže výber kandidátov zostáva výlučne v rukách parlamentu¹⁶².

Posilnil sa rámec na zabezpečenie transparentnosti vlastníctva médií. Zákonom o publikáciách¹⁶³ sa nahradil predchádzajúci tlačový zákon a zavádza sa rámec na

¹⁵⁵ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2022, s. 26 vrátane sektorov, ako je infraštruktúra, stavebníctvo, poľnohospodárstvo, životné prostredie, IT a zdravotná starostlivosť. Pozri aj Správu o právnom štáte 2021, Kapitulu o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 15.

¹⁵⁶ Národná rada Slovenskej republiky o zmene a doplnení zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Pozri aj Správu o právnom štáte 2021, Kapitulu o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 15, v ktorej sa uvádza, že vláda pripravila legislatívny návrh, ktorým sa mení jej zákon o verejnom obstarávaní, s cieľom skrátiť obdobie potrebné na obstarávanie tovaru, služieb a stavebných prác počas pandémie.

¹⁵⁷ Podrobnosti o reforme ešte neboli uverejnené.

¹⁵⁸ V roku 2020 bolo približne 94 % zákaziek udelených len na základe najnižšej ceny.

¹⁵⁹ Mnohé útvary Policajného zboru museli údajne odložiť plánované úlohy v oblasti predchádzania korupcii vrátane činností zameraných na budovanie kapacít v roku 2021. Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2022, s. 20.

¹⁶⁰ Zákon o mediálnych službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o mediálnych službách) z 22. júna 2022, ktorým sa transponuje smernica 2018/1808 o audiovizuálnych mediálnych službách.

¹⁶¹ Slovensko sa vo svetovom rebríčku slobody tlače, ktorý zostavuje organizácia Reportéri bez hraníc, nachádzala v roku 2022 na 27. mieste. V predchádzajúcom roku bolo na 35. mieste.

¹⁶² Monitorovanie plurality médií 2022, Správa o Slovensku, s. 10.

¹⁶³ Zákon o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizie (zákon o publikáciách) z 22. júna 2022.

zabezpečenie transparentnosti vlastníctva médií, a to aj pokiaľ ide o konečných užívateľov výhod, ako sa stanovuje v smernici o audiovizuálnych mediálnych službách. Skóre v tejto oblasti, uvedené v správe Monitorovanie plurality médií, sa prehodnotilo a riziko sa zmenilo z vysokého na stredné¹⁶⁴. Vzhľadom na pretrvávajúci nedostatok údajov o príjmoch a podieloch na diváckom trhu je zatiaľ ťažké posúdiť skutočnú situáciu, pokiaľ ide o horizontálne vlastníctvo na televíznom a mediálnom trhu, keďže existujúce pravidlá o koncentrácii médií sa nevzťahujú na pôvodné digitálne médiá a nezohľadňujú konečných vlastníkov mediálnych spoločností. V správe Monitorovanie plurality médií sa preto koncentrácia spravodajských médií považuje za oblasť predstavujúcu vysoké riziko¹⁶⁵.

Verejnoprávne médiá sa riadia pevným právnym rámcom, existujú však isté obavy v súvislosti s politizáciou vymenúvania a odvolávania. Zákon o Rozhlase a televízii Slovenska¹⁶⁶ poskytuje právny rámec pre zriadenie, riadenie a prevádzku verejnoprávnych médií v krajine. Podľa tohto zákona návrhy kandidátov na deviatich členov rady Rozhlasu a televízie Slovenska (RTVS) predkladajú parlamentnému výboru mimovládne organizácie, pričom členovia sú volení absolútnou väčšinou prítomných poslancov na obdobie šiestich rokov s možnosťou predĺženia o jedno funkčné obdobie. Členovia rady nesmú zastávať funkcie alebo byť zamestnaní v politických stranách alebo hnutiach, konať v ich mene ani konať v ich prospech. V správe Monitorovanie plurality médií 2022 sa konštatuje¹⁶⁷, že samotný zákon č. 532/2010 spĺňa svoj účel, no obavy vyvoláva politizácia a politické zasahovanie do vymenúvania a odvolávania riadiacich pracovníkov a členov predstavenstva. RTVS je financovaná prostredníctvom koncesionárskeho poplatku stanoveného zákonom, reklamy a iných obchodných činností a prostredníctvom príspevku zo štátneho rozpočtu na základe zmluvy so štátom, o ktorej musia podľa zákona o Rozhlase a televízii Slovenska RTVS a ministerstvo kultúry každý rok rokovať. V správe Monitorovanie plurality médií 2022 sa ďalej poukazuje na to, že zákon nestanovuje transparentné a spravodlivé postupy na zabezpečenie primeraného financovania RTVS. Z týchto dôvodov sa v správe Monitorovanie plurality médií dospelo k záveru, že ide o vysokorizikovú oblasť.

Prijatie navrhovanej legislatívy zameranej na posilnenie ochrany novinárov a reformu trestného ohovárania sa opäť odložilo, zatiaľ čo slovné útoky na novinárov pokračujú. Navrhovaná legislatíva zameraná na posilnenie ochrany novinárov a zmeny Trestného zákona s cieľom znížiť tresty za ohováranie, o ktorých sa zmieňuje Správa o právnom štáte 2021¹⁶⁸, boli opäť odložené. Trest za ohováranie – odňatie slobody až na dva roky – je jedným z najprísnejších v Európskej únii. Platforma Rady Európy na podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinárov uverejnila od júla 2021 jedno upozornenie pre Slovensko, ktoré sa týkalo trestných obvinení vznesených voči dvom novinárom za zverejnenie dôverných informácií v súvislosti s bývalým agentom tajnej služby, ktorý vystupoval ako svedok vo vyšetrovaní vraždy Jána Kuciaka a Marty Kušnírovej¹⁶⁹. Po rozsiahlej kritike prokurátor Krajskej prokuratúry Bratislava nariadil zrušenie týchto obvinení¹⁷⁰. V správe Monitorovanie plurality médií 2022 sa uvádza, že pokiaľ ide o slovné útoky politikov na novinárov, situácia sa zhoršila¹⁷¹, a to aj pokiaľ ide o používanie dehumanizačného jazyka. Nezavedla sa žiadna schéma na podporu spravodajských

¹⁶⁴ Tamže, s. 12

¹⁶⁵ Tamže, s. 12.

¹⁶⁶ Zákon č. 532/2010 Z. z.

¹⁶⁷ Monitorovanie plurality médií 2022, Správa o Slovensku, s. 14 – 15.

¹⁶⁸ Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 17.

¹⁶⁹ Rada Európy, Platforma na podporu ochrany novinárov a bezpečnosti novinárov, Slovensko.

¹⁷⁰ Odpoveď slovenských orgánov z 15. februára 2022

¹⁷¹ Pozri aj Správu o právnom štáte 2021, Kapitulu o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 16.

médií, ktorou by sa zmiernil vplyv, ktorý na ne mala pandémia COVID-19. Špecializovaný trestný súd začal 28. februára opätovne pojednávať o prípade údajných objednávateľov vraždy novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Marty Kušnírovej v roku 2018 po tom, čo prvostupňový súd zrušil ich predchádzajúce oslobodenie spod žaloby.

IV. INÉ INŠTITUCIONÁLNE OTÁZKY SÚVISIACE SO SYSTÉMOM BRZD A PROTIVÁH

Slovensko je parlamentná republika s jednokomorovým parlamentom (Národná rada SR) ako jediným zákonodarným orgánom¹⁷². Právo navrhovať právne predpisy majú výbory národnej rady, jednotliví poslanci národnej rady a vláda¹⁷³. Ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, ústavnými zákonmi a medzinárodnými dohodami a zabezpečuje dodržiavanie základných a ústavných práv. Pri ochrane základných práv zohrávajú úlohu aj nezávislé orgány, najmä Úrad verejného ochrancu práv, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, komisár pre osoby so zdravotným postihnutím a komisár pre deti.

Obavy v súvislosti s inkluzívnosťou procesu tvorby práva pretrvávajú¹⁷⁴. Zainteresované strany kritizovali, že zásadné legislatívne zmeny neboli riadne konzultované¹⁷⁵. O menej významných zmenách sa síce diskutovalo transparentne a inkluzívne, no pokiaľ išlo o dôležité legislatívne projekty, zainteresované strany sa sťažovali, že na zmysluplné diskusie často vôbec nedošlo a príslušné návrhy zákonov sa prijímali narýchlo¹⁷⁶. Poslanci parlamentu predložili viacero návrhov zákonov, ktoré môžu zainteresované strany pripomienkovať len v obmedzenej miere, keďže chýba procedurálny rámec pre verejné konzultácie¹⁷⁷. Hoci počet zákonov prijatých v skrátenej konaní klesol¹⁷⁸ a väčšina zákonov prijatých v skrátenej konaní súvisela s pandémiou COVID-19¹⁷⁹, zainteresované strany naďalej vyjadrovali znepokojenie, že skrátenej konanie sa zneužíva¹⁸⁰.

V plánoch na zlepšenie legislatívneho procesu a na posilnenie transparentnosti, efektívnosti a zodpovednosti verejnej správy, ktoré boli oznámené v roku 2020, sa dosiahol len obmedzený pokrok. Ako sa uvádza v Správe o právnom štáte 2021, programové vyhlásenie vlády obsahovalo záväzok zlepšiť proces prípravy a prijímania zákonov, posilniť transparentnosť, efektívnosť a zodpovednosť verejnej správy, rozšíriť prístup k informáciám a rozšíriť uplatňovanie otvorenej vlády¹⁸¹. Kvalita tvorby legislatívy

¹⁷² Článok 72 Ústavy Slovenskej republiky.

¹⁷³ Článok 87 Ústavy Slovenskej republiky.

¹⁷⁴ Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 17.

¹⁷⁵ Napríklad reforma súdnej mapy a reformy Trestného zákona a Trestného poriadku. Príspevok od Slovenskej advokátskej komory k Správe o právnom štáte 2022, s. 21; príspevok Európskej siete národných inštitúcií pre ľudské práva (Slovenského národného strediska pre ľudské práva) k Správe o právnom štáte 2022, s. 462; príspevok združenia Via Iuris k Správe o právnom štáte 2022, s. 2; príspevok právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave k Správe o právnom štáte 2022, s. 1.

¹⁷⁶ Pozri predchádzajúcu poznámku pod čiarou.

¹⁷⁷ Toto konanie sa použilo napríklad pri novele školského zákona, ktorá bola prijatá ako zákon č. 273/2021 Z. z., a pri návrhu zákona o pomoci tehotným ženám, tlač č. 665, ktorý bol zamietnutý až v treťom čítaní a vyvolal verejnú diskusiu. Príspevok Európskej siete národných inštitúcií pre ľudské práva (Slovenského národného strediska pre ľudské práva) k Správe o právnom štáte 2022, s. 462;

¹⁷⁸ Zo 60 v roku 2020 na 27 v roku 2021; príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2021, s. 30; príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2022, s. 37.

¹⁷⁹ Príspevok verejnej ochrankyne práv k Správe o právnom štáte 2022, s. 21.

¹⁸⁰ Príspevok verejnej ochrankyne práv k Správe o právnom štáte 2022, s. 21; Príspevok Európskej siete národných inštitúcií pre ľudské práva (Slovenského národného strediska pre ľudské práva) k Správe o právnom štáte 2022, s. 466; Vyhlásenie združenia Via Iuris z 23. mája 2022 „Politici musia rešpektovať základné princípy právneho štátu“.

¹⁸¹ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na roky 2021 – 2024.

a časté zmeny legislatívy predstavujú pre podniky na Slovensku veľký zdroj obáv (45,4 %), pokiaľ ide o účinnosť ochrany investícií¹⁸² Vláda konzultovala so svojimi rezortmi návrh novely zákona o slobodnom prístupe k informáciám¹⁸³ a v súčasnosti tieto pripomienky posudzuje. Touto novelou by sa okrem iného rozšíril rozsah informácií a dokumentov, ktoré by podliehali povinnému uverejneniu, a povinnosti vyplývajúce z tohto zákona by sa rozšírili na štátne spoločnosti a ich dcérske spoločnosti. Na účely vykonania ostatných záväzkov z programového vyhlásenia vlády neboli navrhnuté žiadne legislatívne zmeny. Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti pripravuje projekt na podporu participatívnej tvorby verejných politík, ktorý by nadväzoval na podobný projekt realizovaný od roku 2017 do roku 2020 spolufinancovaný z Európskeho sociálneho fondu¹⁸⁴.

Ústavný súd zamietol petíciu, ktorá sa týkala jeho právomoci preskúmať ústavné zákony, skonštatoval však, že za mimoriadnych okolností môže ústavné zákony preskúmať. Ako sa uvádza v Správe o právnom štáte 2021¹⁸⁵, v ústavnej novele z roku 2020 sa výslovne stanovuje, že Ústavný súd nemá právomoc preskúmať ústavné zákony, čo zainteresované strany naďalej kritizujú¹⁸⁶. Toto ustanovenie bolo napadnuté na Ústavnom súde. Ústavný súd 25. mája 2022 podnet zamietol a novelu potvrdil. Skonštatoval však, že ústavné zákony by mohli za mimoriadnych okolností preskúmať s cieľom chrániť materiálne jadro ústavy¹⁸⁷.

Pokračovalo ústavné preskúmanie opatrení prijatých v súvislosti s pandémiou COVID-19. Vláda 25. novembra 2021 vyhlásila núdzový stav¹⁸⁸ na 90 dní¹⁸⁹. Núdzový stav sa skončil 22. februára 2022¹⁹⁰. Ústavný súd takisto pokračoval¹⁹¹ v preskúvaní konkrétnych opatrení prijatých v súvislosti s pandémiou. Hoci nezistil žiadne systémové problémy,¹⁹² rozhodol, že povinnosť určitých osôb absolvovať karanténu v štátnych zariadeniach bola protiústavná¹⁹³.

K 1. januáru 2022 Slovensko stále nevykonalo 20 hlavných rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva¹⁹⁴. Miera nevykonania hlavných rozsudkov týkajúcich sa Slovenska vynesenej za posledných 10 rokov dosahovala v tom čase 41 % a priemerný čas, kým došlo

¹⁸² Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2022, obrázok 55.

¹⁸³ Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám.

¹⁸⁴ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2022, s. 41 – 42; Národný projekt „Podpora partnerstva a dialógu v oblasti participatívnej tvorby verejných politík“, https://www.minv.sk/?ros_np_participacia. Projekt okrem iného uľahčil zrealizovanie dvanástich pilotných projektov v oblasti participatívnej tvorby verejných politík od vnútroštátnej až po miestnu úroveň, priniesol viac ako 70 odborných publikácií vrátane piatich legislatívnych návrhov a viedol k vypracovaniu nových vzdelávacích programov a učebných osnov.

¹⁸⁵ Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 3 – 18.

¹⁸⁶ Príspevok Európskej siete národných inštitúcií pre ľudské práva (Slovenského národného strediska pre ľudské práva) k Správe o právnom štáte 2022, s. 470 a 472;

¹⁸⁷ Rozsudok ústavného súdu z 25. mája 2022, č. *PL ÚS 8/2022*,

¹⁸⁸ Vláda môže počas núdzového stavu prijímať nariadenia, ktoré obmedzujú určité práva a slobody, ako je napríklad sloboda pohybu. Núdzový stav môže vláda vyhlásiť najviac na 90 dní. Viac informácií o núdzovom stave sa nachádza v Správe o právnom štáte 2021, Kapitole o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 18 – 19.

¹⁸⁹ Uznesenie vlády č. 428/2021.

¹⁹⁰ Informácie získané od vlády Slovenskej republiky.

¹⁹¹ Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 19.

¹⁹² Informácie získané od Súdnej rady SR v súvislosti s návštevou Slovenska.

¹⁹³ Rozsudok Ústavného súdu z 8. decembra 2021, č. *PL ÚS 4/2021*.

¹⁹⁴ Na prijatie opatrení potrebných na vykonanie rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva dohliada Výbor ministrov Rady Európy. Výbor obyčajne zoskupuje prípady proti štátu, ktoré si vyžadujú podobné vykonávacie opatrenia, najmä všeobecné opatrenia, a skúma ich spoločne. Prvý prípad v skupine je označený ako hlavný prípad, pokiaľ ide o dohľad nad všeobecnými opatreniami, a opakované prípady v rámci skupiny sa môžu uzavrieť, keď sa posúdi, že boli prijaté všetky možné individuálne opatrenia potrebné na zabezpečenie nápravy pre žiadateľa.

k vykonaniu rozsudkov, dosahoval 2 roky a 10 mesiacov¹⁹⁵. Najstarší hlavný rozsudok, ktorý čaká na vykonanie 10 rokov, sa týka neprimeranej dĺžky občianskoprávneho konania¹⁹⁶. K 1. júlu 2022 sa počet hlavných rozsudkov, ktoré ešte neboli vykonané, zvýšil na 22¹⁹⁷.

Kancelária verejného ochrancu práv musela fungovať s obmedzenými zdrojmi napriek tomu, že ochranu základných práv bolo v dôsledku pandémie COVID-19 nutné zintenzívniť. Na základe nariadenia vlády, ktorým sa schvaľuje rozpočet verejnej správy na obdobie 2021 – 2023¹⁹⁸, sa rozpočet Kancelárie verejného ochrancu práv na rok 2021 znížil a znížil sa aj počet zamestnancov¹⁹⁹. Podľa verejnej ochrankyne práv, ktorej mandát sa skončil 30. marca 2022, to predstavuje zásah do jej právomocí ako ústavného orgánu²⁰⁰. Nový verejný ochranca práv stále nebol vybraný; v septembri 2022 sa plánuje nové kolo výberu ochrancu v Národnej rade Slovenskej republiky. Zvýšili sa zdroje Slovenského národného strediska pre ľudské práva, ktoré má mandát ako národná inštitúcia pre ľudské práva a subjekt pre rovnaké zaobchádzanie akreditovaný statusom B. Zároveň sa neuskutočnila žiadna legislatívna iniciatíva na posilnenie mandátu strediska a zabezpečenie súladu právnych predpisov so zásadami Organizácie Spojených národov týkajúcich sa postavenia vnútroštátnych inštitúcií (ďalej len „parížske zásady“)²⁰¹. Komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím bola 3. decembra 2021 opätovne zvolená na ďalšie šesťročné funkčné obdobie. Po uplynutí funkčného obdobia komisárky pre deti v decembri 2021²⁰² národná rada 25. mája 2022 po niekoľkých neúspešných kolách hlasovania zvolila nového komisára. V nadväznosti na zásadné námietky v rámci verejnej konzultácie v júli a auguste 2021, a to aj zo strany generálnej prokuratúry, komisárky pre deti a komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím, ministerstvo spravodlivosti stále skúma legislatívny návrh, ktorým sa zriaďuje národný preventívny mechanizmus (NPM).

Nadálej pretrvávajú obavy týkajúce sa financovania činností organizácií občianskej spoločnosti pôsobiacich v oblasti rodovej rovnosti a práv LGBTIQ osôb a v súvislosti s verbálnymi útokmi voči obhajcom ľudských práv v týchto oblastiach. Nedošlo k žiadnym relevantným zmenám právneho rámca upravujúceho občiansku spoločnosť a organizácie občianskej spoločnosti môžu naďalej slobodne fungovať. Zainteresované strany však poukázali na niektoré prípady znižovania občianskeho priestoru a verbálne útoky verejných činiteľov namierené voči organizáciám občianskej spoločnosti a obhajcom ľudských práv, najmä tým, ktorí pracujú v oblasti ľudských práv LGBTIQ osôb a v oblasti práv žien vrátane sexuálnych a reprodukčných práv²⁰³. Vyplácanie finančných prostriedkov

¹⁹⁵ Všetky údaje vypočítava Európska sieť pre implementáciu a vychádzajú z počtu prípadov, ktoré sa považujú za nevykonané k dátumu ročnej uzávierky, t. j. k 1. januáru 2022. Pozri príspevok Európskej siete pre implementáciu k Správe o právnom štáte 2022, s. 69 – 70.

¹⁹⁶ Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 24. júla 2012, *Maxian a Maxianova/Slovensko*, 44482/09, nevykonaný od roku 2012.

¹⁹⁷ Údaje podľa online databázy Rady Európy (HUDOC).

¹⁹⁸ Uznesenie vlády č. 649/2020 zo 14. októbra 2020.

¹⁹⁹ Zníženie o 5 zamestnancov z celkového počtu 57 pracovných miest vrátane verejného ochrancu práv; príspevok verejnej ochrankyne práv k Správe o právnom štáte 2022, s. 14 – 15. Správa o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2021, s. 134.

²⁰⁰ Príspevok verejnej ochrankyne práv k Správe o právnom štáte 2022, s. 14 – 15; Správa o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2021, s. 134.

²⁰¹ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2022; príspevok Európskej siete národných inštitúcií pre ľudské práva (Slovenského národného strediska pre ľudské práva) k Správe o právnom štáte 2022, s. 4521 – 5;

²⁰² Úradujúci komisár pre deti zostáva vo funkcii až do zvolenia nového komisára.

²⁰³ Príspevky organizácie Civil Society Europe a Slovenského národného strediska pre ľudské práva (ENNHRI) k Správe o právnom štáte 2022; List komisára Rady Európy pre ľudské práva adresovaný

prostredníctvom systémov verejných dotácií naďalej vylučuje organizácie, ktoré pracujú na otázkach týkajúcich sa rodovej rovnosti a práv LGBTIQ osôb²⁰⁴. Uvádza sa to už aj v Správe o právnom štáte 2021²⁰⁵. Pandémia COVID-19 a súvisiace opatrenia mali naďalej dosah na činnosti organizácií občianskej spoločnosti, a to najmä tých, ktoré ponúkajú sociálne služby a kultúrne a športové činnosti, ako aj na financie organizácií občianskej spoločnosti, okrem iného aj z dôvodu, že sa znížili príspevky od súkromných darcov²⁰⁶.

členom Národnej rady Slovenskej republiky z 15. októbra 2021, v ktorom sa spomína „čoraz nepriaznivejšie prostredie“ pre slovenských obhajcov ľudských práv venujúcich sa otázkam rodovej rovnosti a sexuálneho a reprodukčného zdravia a práv, <https://rm.coe.int/letter-to-the-slovak-national-council-by-dunja-mijatovic-council-of-eu/1680a43530>.

²⁰⁴ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, Zoznam schválených žiadostí o poskytnutie dotácie na rok 2021, <https://www.employment.gov.sk/sk/ministerstvo/poskytovanie-dotacii/archiv/poskytovanie-dotacii-roku-2021/schvalene-dotacie-2021.html>.

²⁰⁵ Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 20.

²⁰⁶ Informácie získané počas návštevy Slovenska od Slovenského národného strediska pre ľudské práva; príspevok organizácie Civil Society Europe k Správe o právnom štáte 2022, s. 13.

Príloha I: Zoznam zdrojov v abecednom poradí*

* Zoznam príspevkov prijatých v rámci konzultácií k Správe o právnom štáte 2022 sa nachádza na https://ec.europa.eu/info/publications/2022-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation_en.

Aktuality.sk (2021), *NAKA opäť zadržala finančníka Kvietika aj viacero ľudí zo Slovenského pozemkového fondu* <https://www.aktuality.sk/clanok/892385/naka-opat-zadrzala-financnika-martina-kvietika>.

Advokátska komora (2021), tlačová správa z 23. marca 2021, *Predseda SAK navštívil nového generálneho riaditeľa Zboru väzenskej a justičnej stráže*, https://www.sak.sk/web/sk/cms/news/form/list/form/row/596497/_event.

Centrum pre pluralitu a slobodu médií (2022), *Monitorovanie plurality médií 2022 – správa o Českej republike*.

CEPEJ (2017), *Efektívnosť a kvalita slovenského súdneho systému, Hodnotenie a odporúčania na základe nástrojov CEPEJ*.

Únia občianskych slobôd pre Európu (2021), *Príspevok Únie občianskych slobôd pre Európu k Správe o právnom štáte 2021*.

Organizácia Civil Society Europe (2022), *Príspevok organizácie Civil Society Europe k Správe o právnom štáte 2022*.

Komunikačná platforma slovenských sudcov a Združenie slovenských sudcov (2021), *Príspevok k Správe o právnom štáte 2021*.

Ústavný súd, rozsudok zo 14. októbra 2020, *Pl ÚS 22/2020*.

Ústavný súd, rozsudok z 30. januára 2019, *Pl ÚS 21/2014 – 96*.

Ústavný súd, rozsudok z 31. marca 2021, *Pl ÚS 2/2021*.

Ústavný súd, rozsudok z 25. mája 2022, *PL ÚS 8/2022*.

Rada advokátskych komôr a združení právnikov Európy (CCBE) (2022), *Príspevok Rady advokátskych komôr a združení právnikov Európy k Správe o právnom štáte 2022*.

Rada Európy: Komisar pre ľudské práva (2021), *list poslancom Národnej rady Slovenskej republiky* <https://rm.coe.int/letter-to-the-slovak-national-council-by-dunja-mijatovic-council-of-eu/1680a43530>.

Rada Európy: Výbor expertov pre hodnotenie opatrení na boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu (Moneyval) (2020), *Správa o piatom kole vzájomného hodnotenia: Opatrenia na boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu MONEYVAL (2020)21* <https://rm.coe.int/moneyval-2020-21-5th-round-mer-slovakia/1680a02853>.

Rada Európy: Výbor ministrov (2000), *Odporúčanie Výboru ministrov členským štátom CM/Rec(2000)19 o postavení prokuratúry v systéme trestnej justície*.

Rada Európy: Výbor ministrov (2010), *Odporúčanie Výboru ministrov členským štátom CM/Rec(2010)12 o sudcoch: nezávislosť, efektívnosť a zodpovednosť*.

Rada Európy: Poradný výbor európskych sudcov (2007), *Stanovisko č. 10 určené Výboru ministrov Rady Európy o súdnej rade v službách spoločnosti [CCJE(2007)]*.

Rada Európy: Poradný výbor európskych sudcov (2016), *Stanovisko č. 19 k úlohe predsedov súdov [CCJE(2016)2]*.

Rada Európy: Poradný výbor európskych sudcov (2020), *Stanovisko č. 23 k úlohe združení sudcov pri podpore nezávislosti súdnictva [CCJE(2020)2]*.

Rada Európy: Benátska komisia (2005), *Druhé predbežné stanovisko k ústavným reformám v Arménskej republike*, CDL-AD(2005)016.

Rada Európy: Benátska komisia (2010), *Správa o novele ústavy*, CDL-AD(2010)001.

Rada Európy: Benátska komisia (2013), *Stanovisko k návrhu zmien organického zákona o všeobecných súdoch Gruzínska* [CDL-AD(2013)007-e].

Rada Európy: Benátska komisia (2016), *Kontrolný zoznam právneho štátu*, [CDL-AD(2016)007rev].

Rada Európskej únie (2020), *Odporúčanie z 20. mája 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Slovenska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovenska na rok 2020* [COM(2020) 525 final].

Rada Európskej únie (2021), *Príloha k vykonávaciemu rozhodnutiu Rady o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Slovenska* (10156/21 ADD 1) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_10156_2021_ADD_1&from=SK.

Súdny dvor Európskej únie, rozsudok z 18. mája 2021, *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ a inii*, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 a C-397/19, ECLI:EU:C:2021:393.

Súdny dvor Európskej únie, rozsudok z 20. apríla 2021, *Repubblika*, C-896/19, ECLI:EU:C:2021:311.

Súdny dvor Európskej únie, rozsudok z 25. júla 2018, *LM*, C-216/18 PPU.

Generálne riaditeľstvo pre komunikáciu (2019), *Rýchly prieskum Eurobarometra č. 482: postoj podnikov ku korupcii v EÚ*.

Generálne riaditeľstvo pre komunikáciu (2020), *Osobitný prieskum Eurobarometra 502: korupcia*.

Generálne riaditeľstvo pre komunikáciu (2022), *Rýchly prieskum Eurobarometra č. 523: postoj podnikov ku korupcii v EÚ*.

Generálne riaditeľstvo pre komunikáciu (2022), *Osobitný prieskum Eurobarometra 507: korupcia*.

EUobserver (2022), *Slovak ex-PM narrowly stays out of jail in corruption fiasco (Bývalý slovenský premiér sa v korupčnom fiasku len tesne vyhol väzeniu)* <https://euobserver.com/rule-of-law/154892>.

Euractiv (2021), *„Prosecutor General dismisses high-level corruption charges“ (Generálny prokurátor zrušil obvinenia z korupcie na vysokých miestach)* https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/prosecutor-general-dismisses-high-level-corruption-charges/.

Euractiv (2021), *„Slovakia’s police chief charged for abuse of power, obstructing justice“ (Policajný riaditeľ Slovenskej republiky obvinený zo zneužitia moci, marenia spravodlivosti)* https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/slovakias-police-chief-charged-for-abuse-of-power-obstructing-justice/.

Euractiv (2021), *„Slovakia’s representatives discuss investigation of corruption“ (Slovenskí štátni predstavitelia diskutujú o vyšetrovaní korupcie)* https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/slovakias-representatives-discuss-investigation-of-corruption/.

Euronews (2022), *„Former Slovakian Prime Minister Robert Fico faces criminal charges“ (Bývalý slovenský premiér Robert Fico čelí obvineniam z trestného činu)* <https://www.euronews.com/2022/04/20/former-slovakian-prime-minister-robert-fico-faces-criminal-charges>.

Európske združenie sudcov (2022), *Príspevok Európskeho združenia sudcov k Správe o právnom štáte 2022*.

Európska komisia (2020), *Správa o právnom štáte 2020, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku*.

Európska komisia (2021), *Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2021*.

Európska komisia (2021), *Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku*.

Európska komisia (2021), *tlačová správa č. 03/2021, OLAF uzatvára prípady týkajúce sa poľnohospodárskych fondov EÚ na Slovensku* <https://ec.europa.eu/anti-fraud/media-corner/news/21-01-2021/olaf-closes-cases-eu-agricultural-funds-slovakia-sk>.

Európska komisia (2022), *Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2022*.

Európska komisia, *Efektívnosť a kvalita slovenského súdneho systému, Hodnotenie a odporúčania na základe nástrojov CEPEJ, CEPEJ-COOP(2017)14*, vypracované Komisiou Rady Európy pre hodnotenie efektívnosti justície (2017).

Európska komisia, *Preskúmanie reformy súdnej mapy v Slovenskej republike odborníkmi CEPEJ*, vypracované Komisiou Rady Európy pre hodnotenie efektívnosti justície (2020).

Európska komisia, *Výročná štúdia* vypracovaná Komisiou Rady Európy pre hodnotenie efektívnosti justície.

Európsky súd pre ľudské práva, rozsudok z 15. septembra 2015, *Javor a Javorova*, 42360/10.

Európsky súd pre ľudské práva, rozsudok z 24. júla 2012, *Maxian a Maxianova*, 44482/09.

Európsky súd pre ľudské práva, rozsudok z 27. júna 2017, *Ivan*, 57405/15.

Európsky súd pre ľudské práva, rozsudok z 9. marca 2021, *Bilgen/Turecko*, 1571/07.

Európsky súd pre ľudské práva, rozsudok z 31. augusta 2018, *Balogh a ďalší.*, 35142/15.

Európska sieť pre implementáciu (2022), *Príspevok Európskej siete pre implementáciu k Správe o právnom štáte 2022*.

Európska sieť súdnych rád (2012 – 2013), *Správa o minimálnych normách pre hodnotenie profesionálnej výkonnosti a neodvolateľnosť sudcov*.

Európska sieť národných inštitúcií pre ľudské práva (2021), *Príspevok k Správe o právnom štáte 2021*.

GRECO (2019), *piate kolo hodnotenia – Hodnotiacia správa o Slovenskej republike, Prevencia korupcie a podpora integrity v ústredných orgánoch štátnej správy (vo vysokých výkonných funkciách) a v orgánoch presadzovania práva*.

GRECO (2019), *štvrté kolo hodnotenia – Dodatok k druhej správe o plnení odporúčaní v Slovenskej republike, Prevencia korupcie vo vzťahu k poslancom, sudcom a prokurátorom*.

GRECO (2021), *štvrté kolo hodnotenia – Druhý dodatok k druhej správe o plnení odporúčaní v Slovenskej republike, Prevencia korupcie vo vzťahu k poslancom, sudcom a prokurátorom*.

GRECO (2021), *Slovensko: GRECO regrets slow progress in prevention corruption of parliamentarians, judges and prosecutors (GRECO vyjadruje poľutovanie nad pomalým pokrokom v oblasti prevencie korupcie poslancov, sudcov a prokurátorov)* <https://www.coe.int/en/web/portal/-/slovakia-greco-regrets-slow-progress-in-preventing-corruption-of-parliamentarians-judges-and-prosecutors>.

Sudcovia za otvorenú justíciu (2022), *Príspevok združenia Sudcovia za otvorenú justíciu k Správe o právnom štáte 2022*.

Univerzita Komenského, Právnická fakulta (2022), *Príspevok Právnickej fakulty Univerzity Komenského k Správe o právnom štáte 2022*.

Národný inšpektorát práce, *Výsledky inšpekcie práce v oblasti oznamovania protispoločenskej činnosti* <https://www.ip.gov.sk/vysledky-inspekcie-prace-v-oblasti-oznamovania-protispolocenskej-cinnosti/>.

Ministerstvo vnútra (2022), *Príspevok ministerstva vnútra k Správe o právnom štáte 2022*.

OECD (2012), *Implementing the OECD Anti-Bribery Convention, Phase 3: Slovak Republic* (Vykonávanie Dohovoru o boji s podplácaním zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách, 3. fáza: Slovenská republika).

OECD (2014), *Implementing the OECD Anti-Bribery Convention, Follow-Up to the Phase 3 Report and Recommendation: Slovak Republic* (Vykonávanie Dohovoru o boji s podplácaním zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách, Opatrenia prijaté v nadväznosti na 3. fázu a jej odporúčania: Slovenská republika).

OECD (2017), *Implementing the OECD Anti-Bribery Convention, Phase 1bis Report: Slovak Republic* (Vykonávanie Dohovoru o boji s podplácaním zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách, Správa o fáze 1a).

OECD (2021), *Lobbying in the 21st Century (Lobing v 21. storočí)* (https://www.oecd-ilibrary.org/governance/lobbying-in-the-21st-century_c6d8eff8-en).

OECD (2022), *Integrity Review of the Slovak Republic: Delivering Effective Public Integrity Policies* (Preskúmanie integrity v Slovenskej republike: zavádzanie účinných politik v oblasti integrity verejnej správy) (<https://www.oecd.org/publications/oecd-integrity-review-of-the-slovak-republic-45bd4657-en.htm>).

Úrad podpredsedu vlády (2021), predbežná informácia o návrhu zákona o lobingu (<https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/PI/2021/264>).

Úrad vlády (2021), tlačová správa, Odborná pracovná skupina bude riešiť obnovu dôvery v právny štát (<https://www.vlada.gov.sk/premier-odborna-pracovna-skupina-bude-riesit-obnovu-doveru-v-pravny-stat/>).

OLAF (2021), tlačová správa – OLAF uzatvára prípady týkajúce sa poľnohospodárskych fondov EÚ na Slovensku (https://ec.europa.eu/anti-fraud/media-corner/news/olaf-closes-cases-eu-agricultural-funds-slovakia-2021-01-21_en).

Verejný ochranca práv (2020), *Správa o činnosti verejného ochranca práv za obdobie kalendárneho roka 2020*, (https://www.vop.gov.sk/files/VOP_VS20_SK_1.pdf).

Verejný ochranca práv (2022), *Príspevok verejnej ochrankyne práv k Správe o právnom štáte 2022*.

Reportéri bez hraníc – Slovensko (<https://rsf.org/en/country/slovakia>).

SITA (2021), *Majetkové priznania politikov budú meškať, na pomoc si najali aj externú firmu* (<https://www.webnoviny.sk/majetkove-priznania-politikov-budu-meskat-na-pomoc-si-najali-aj-externu-firmu/>).

Združenie sudcov Slovenska (2022), *Príspevok Združenia sudcov Slovenska k Správe o právnom štáte 2022*.

Slovenská advokátska komora (2021), *Príspevok Slovenskej advokátskej komory k Správe o právnom štáte 2021*.

Ústavný súd Slovenskej republiky (2022), Spoločné vyhlásenie Najvyššieho súdu, Najvyššieho správneho súdu, generálnej prokuratúry a advokátskej komory, *Najvyšší predstavitelia justičných inštitúcií diskutovali o pripravovaných legislatívnych zmenách* (<https://www.nsud.sk/najvyssi-predstavitelia-justicnych-institucii-diskutovali-o-pripravovanych-legislativnych-zmenach/>).

Vláda Slovenskej republiky (2018), *Protikorupčná politika Slovenskej republiky na roky 2019 – 2023* (<https://rokovania.gov.sk/download.dat?id=588DFBA123494910A70AF18737B85A81-034BF7E75BABC88FC3A419E44DED1345>).

Vláda Slovenskej republiky (2019), *Národný protikorupčný program Slovenskej republiky* (<https://rokovania.gov.sk/download.dat?id=F75436C4AF3C4D96AE93D60FD6BCA184-99C291B1BA87B0B9BF1E773CB8DA6BA0>).

Vláda Slovenskej republiky (2020), *Výročná správa o činnosti verejného ochrancu práv* https://www.vop.gov.sk/files/VOP_VS20_SK_1.pdf.

Vláda Slovenskej republiky (2021), *Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2021*.

Vláda Slovenskej republiky (2021), *Plán legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2021* https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy?p_p_id=processDetail_WAR_portletsel&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&processDetail_WAR_portletsel_fileCooaddr=COO.2145.1000.3.4201465&p_p_id=processDetail_WAR_portletsel_file=pl%C3%A1n-2021.pdf&processDetail_WAR_portletsel_action=getFile.

Vláda Slovenskej republiky (2021), *tlačová správa – Premiér: Odborná pracovná skupina bude riešiť obnovu dôvery v právny štát* <https://www.vlada.gov.sk/premier-odborna-pracovna-skupina-bude-riesit-obnovu-doveru-v-pravny-stat/>.

Vláda Slovenskej republiky, *Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2020 – 2024* <https://www.mpsr.sk/programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-na-obdobie-rokov-2020-2024/800-17-800-15434/>.

Vláda Slovenskej republiky, *Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 – 2024* <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=494677>.

Vláda Slovenskej republiky (2021), *Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky* https://www.planobnovy.sk/files/dokumenty/kompletny-plan_obnovy.pdf.

Vláda Slovenskej republiky (2021), *Aktualizovaný národný protikorupčný program* <https://rokovania.gov.sk/download.dat?id=AC1F28C57AFC4404A10668B388D1E04F-01E859E1A2586E19FA0FCBA4FF3E8A45>.

Slovenskí právnici, *Otvorená výzva a Príspevok k Správe o právnom štáte 2021*, <https://pravnystat.eu/en/>.

Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (2020), *tlačová správa, Vicepremiérka Remišová: 1,1 milióna eur na pomoc mimovládnym organizáciám v boji s COVID-19* <https://www.mirri.gov.sk/aktuality/podpredsednicka-vlady/vicepremierka-remisova-11-miliona-eur-na-pomoc-mimovladnym-organizaciam-v-boji-s-covid-19/>.

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky, *Rezortný protikorupčný program* <https://www.health.gov.sk/Zdroje?/dokumenty/mzsr/rezortny-protikorupcny-program.rtf>.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, *Národný projekt Podpora partnerstva a dialógu v oblasti participatívnej tvorby verejných politík* https://www.minv.sk/?ros_np_participacia.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (2022), *Písomný príspevok Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v súvislosti s návštevou krajiny*.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Analytické centrum, *Odporúčania pre tvorbu novej súdnej mapy* http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/nova_sudna_mapa_3_0_final.pdf.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Analytické centrum (2020), *Odporúčania pre tvorbu novej súdnej mapy* http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/nova_sudna_mapa_3_0_final.pdf.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Analytické centrum (2020), *Reforma súdnej mapy* http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/Reforma_sudnej_mapy_na_citanie.pdf.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, *Časová os tvorby súdnej mapy* http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/20210223_Casov%C3%A1_os_Sudna_mapa_v.2.pdf.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, *Schválené dotácie 2021* <https://www.employment.gov.sk/sk/ministerstvo/poskytovanie-dotacii/archiv/poskytovanie-dotacii-roku-2021/schvalene-dotacie-2021.html>.

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (2019), *Správa o dodržiavaní ľudských práv* <http://www.snslp.sk/wp-content/uploads/Sprava-o-LP-v-SR-za-rok-2020-.pdf>.

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (2022), *Príspevok Slovenského národného strediska pre ľudské práva k Správe o právnom štáte 2022*.

Národný inšpektorát práce (2021), *Výsledky inšpekcie práce v oblasti oznamovania protispoločenskej činnosti* <https://www.ip.gov.sk/vysledky-inspekcie-prace-v-oblasti-oznamovania-protispolocenskej-cinnosti/>.

Generálna prokuratúra Slovenskej republiky (2022), *Štatistický prehľad trestnej a netrestnej činnosti za rok 2021* <https://www.genpro.gov.sk/statistiky/statisticky-prehľad-trestnej-a-netrestnej-cinnosti-za-rok-2021-3acf.html>.

Štátna komisia pre voľby a kontrolu financovania politických strán (2022), *Písomný príspevok Štátnej komisie pre voľby a kontrolu financovania politických strán v súvislosti s návštevou krajiny*.

TASR (2021), *Zverejnili majetkové priznania verejných funkcionárov za rok 2019* <https://domov.sme.sk/c/22631335/zverejnili-majetkove-priznania-verejnych-funkcionarov-za-rok-2019.html>.

The Slovak Spectator (2021), *War among the police? Big corruption cases complicate relations between institutions?* (*Vojna v radoch polície? Veľké prípady korupcie komplikujú vzťahy medzi inštitúciami*) <https://spectator.sme.sk/c/22708405/war-among-police-officers-big-corruption-cases-complicate-relations-between-institutions.html>.

Transparency International (2020), *Exporting corruption* (*Vývoz korupcie*) <https://www.transparency.org/en/publications/exporting-corruption-2020>.

Transparency International (2021), *Rušenia obvinení volajú po jasnom zdôvodnení pred verejnosťou* <https://transparency.sk/sk/rusenien-obvini-volaju-po-jasnom-zdovodneni-pred-verejnostou/>.

Transparency International (2022), *Index vnímania korupcie 2021*.

UNCAC, *Implementation Review – 1st cycle (2010-2015), Country Review Report of Slovak Republic* [*Správa o vykonávaní Dohovoru Organizácie Spojených národov proti korupcii – prvé kolo preskúmania (2010 – 2015)*], https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/CountryVisitFinalReports/2013_07_11_Slovakia_Final_Country_Report.pdf.

Via Iuris (2022), *Politici musia rešpektovať základné princípy právneho štátu* <https://viaiuris.sk/aktuality/blog/politici-musia-respektovat-zakladne-principy-pravneho-statu/>.

Via Juris (2022), *Príspevok združenia Via Iuris k Správe o právnom štáte 2021*.

Zastavme korupciu (2021), *Kovařík sa vzdal funkcie, Mikulca chce odvolať. Ako doteraz riadili políciu* <https://zastavmekorupciu.sk/blog/kovarik-sa-vzdal-funkcie-mikulca-chcu-odvolavat-ako-doteraz-riadili-policiu/>.

Príloha II: Návšteva Slovenska

Útvary Komisie absolvovali vo februári 2022 virtuálne stretnutia s týmito subjektmi:

- Sudcovia za otvorenú justíciu
- Úrad vlády – odbor prevencie korupcie
- Sudcovia za otvorenú justíciu
- Súdna rada
- Liga za ľudské práva
- Ministerstvo kultúry
- Ministerstvo zdravotníctva
- Ministerstvo vnútra
- Ministerstvo spravodlivosti
- Národné stredisko pre ľudské práva
- Národná kriminálna agentúra Prezídia Policajného zboru
- Iniciatíva pre otvorené vládnutie
- Generálna prokurátora
- Verejný ochranca práv
- Slovenská advokátska komora
- Slovenská Rada pre vysielanie a retransmisíu
- Úrad špeciálnej prokuratúry
- Najvyšší správny súd
- Najvyšší súd
- Transparency International
- Via Iuris

* Komisia sa na viacerých horizontálnych stretnutiach stretla aj s týmito organizáciami:

- Amnesty International
- Article 19
- Únia občianskych slobôd pre Európu
- Civil Society Europe
- Európske centrum pre slobodu tlače a médií
- Európske občianske fórum
- Európska federácia novinárov
- European Partnership for Democracy
- Európske fórum mládeže
- Free Press Unlimited
- Human Rights Watch
- ILGA Europe
- Medzinárodná federácia pre ľudské práva (FIDH)
- Medzinárodný tlačový inštitút
- Open Society European Policy Institute (OSEPI)
- Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa
- Philea
- Reportéri bez hraníc
- Transparency International Europe